

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN CİNSEL
SAĞLIK OKURYAZARLIĞI, TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİ TUTUMLARI VE ÖZ YETERLİKLERİNİN
KAPSAMLI CİNSELLİK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Emine Sevginur BAKIR

KOCAELİ 2025

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN CİNSEL
SAĞLIK OKURYAZARLIĞI, TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİ TUTUMLARI VE ÖZ YETERLİKLERİNİN
KAPSAMLI CİNSELLİK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Emine Sevginur BAKIR

Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT

**Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve
No:16.05.2025/20**

KOCAELİ 2025

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN CİNSEL
SAĞLIK OKURYAZARLIĞI, TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİ TUTUMLARI VE ÖZ YETERLİKLERİNİN
KAPSAMLI CİNSELLİK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Emine Sevginur BAKIR

**Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:
16.05.25/20**

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Fatma Belgin ÖZAYDINLI

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Eylem Gökçe CENGİZ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT

KOCAELİ 2025

ÖNSÖZ

Ataerkil zihniyetin kök saldığı topraklarda yetişen bir kadın olarak, önce kadınlar ve çocuklar diyerek söze başlıyorum. Bu tezi cinsel eğitimin herkes için, ihtiyaç duyulduğunda, fırsat eşitliğine dayalı, ayrımcılıktan uzak ve güvenli ortamlarda sürdürülebilmesi adına küçük bir katkı olarak görüyorum. Konuşulabilen her konu tabu olmaktan, öğretilabilen her alan ise korkulan-utanılan olmaktan kurtulur diye düşünüyorum. Kadın çalışmaları bölümü tüm savunduklarıyla beraber özellikle bu bağlamlarda benim için çok kıymetli... Umarım ki yolda olmaya, üretmeye, tüm farklılıklarımızla var olmaya devam ederiz...

Yüksek lisans tezimi hazırlarken bilgileri ve desteğıyle bana yol gösteren, ihtiyaç duyduğum her an zaman ayıran, süreci anlamlı bir şekilde tamamlamam için beni son ana kadar motive eden tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT'a emeğı ve sabrı için çok teşekkür ederim. Hayatım boyunca sevgi ve desteklerini hissettiğim, bugünlere gelmemde çok emekleri olan öncelikle kıymetli anneme ve babama çok teşekkür ederim. Süreçteki destekleriyle yanımda olan meslektaşım Baki Can MORAN'a katkısı için teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
SİMGE VE KISALTMALAR	ix
SİMGE VE KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ALT PROBLEMLER	5
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI	6
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.7. TANIMLAR.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Kapsamlı Cinsellik Eğitimi	9
2.1.3. Farklı Ülkelerde Cinsel Eğitim.....	12
2.1.4. Türkiye’de Cinsel Eğitim.....	14
2.1.5. Okul Programlarında Kapsamlı Cinsellik Eğitimi.....	16
2.2. Öğretmen Eğitiminde Cinsel Eğitim.....	23
2.2.1. Lisans Programları	23
2.2.2. Hizmet İçi Eğitim.....	25
2.3. Öğretmen Öz Yeterliği.....	28
2.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumları	29
2.5. Cinsel Sağlık Okuryazarlığı	31
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	33
2.6.1. Yurtiçi Araştırmalar.....	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	38
3. YÖNTEM.....	38
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	38

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	39
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	41
3.3.1. Demografik Bilgi ve Anket Formu	41
3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRÖ)	41
3.3.3. Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği(ÖÖÖ)	42
3.3.4. Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği(CSOÖ).....	43
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	43
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	45
4. BULGULAR.....	45
4.1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR	45
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA	100
EKLER.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	127

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okullarda kapsamlı cinsel eğitim verme sorumluluğu olan fen bilgisi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlıkları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterliklerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlıkları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterlikleri; cinsiyet, branş, mesleki deneyim, sosyoekonomik düzey, cinsel eğitim konusunda lisans/hizmet içi eğitim alıp almamaları, çocukların cinsel eğitim alıp almamaları, çocuklara cinsel eğitim verip vermemeleri değişkenleri ile incelenmiştir. Açık uçlu sorularla cinsel eğitim konusunda lisans/hizmet içi aldıkları eğitimlere, cinsel eğitim verilmesine başlama yaşına ve cinsel eğitimin kim tarafından verileceğine ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırma verileri Demografik Bilgi ve Anket Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği ve Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma, betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama yönetimi ve veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi, pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ve frekans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsel sağlık okuryazarlığı branşa, mesleki deneyime, sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmakta; cinsiyet, lisans/hizmet içi cinsel eğitim alma, çocuklara cinsel eğitim verilmesi durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları tüm değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır. Öğretmen öz yeterlikleri ise branşa, lisans/hizmet içi cinsel eğitim alma durumuna ve öğretim stratejileri alt boyutunda çocuklara cinsel eğitim verilmesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır. Araştırmada kullanılan üç ölçek arasındaki ilişkiye bakıldığında öğretmen öz yeterliği ile cinsel sağlık okuryazarlığı arasında pozitif yönde düşük bir ilişki bulunmuştur. Açık uçlu soru verileri analiz edilerek araştırmaya eklenmiştir. Bulgular kapsamlı cinsel eğitim bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kapsamlı Cinsellik Eğitimi, Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Öğretmen Öz yeterliği, Cinsel Sağlık Okuryazarlığı

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the sexual health literacy, attitudes toward gender roles, and self-efficacy of science teachers, classroom teachers, and psychological counselors/guidance teachers who are responsible for providing comprehensive sexuality education in schools. In line with this objective, teachers' sexual health literacy, gender role attitudes and self-efficacy were analyzed in relation to variables such as gender, field of teaching, professional experience, socioeconomic status, whether they received pre-service/in-service training on sexuality education, whether their students receive sexuality education, and whether they themselves provide sexuality education to students. Open-ended questions were used to collect data regarding the training they received during pre-service/in-service education on sexuality education, the appropriate age to begin sexuality education, and who should deliver this education. Data were collected using Survey Form, Gender Roles Attitude Scale, Teacher Self-Efficacy Scale, and Sexual Health Literacy Scale. The study is based on a descriptive survey model and employs a relational screening method and quantitative data analysis. In the analysis of the research data, independent samples t-test, one-way analysis of variance, Pearson product-moment correlation analysis, and frequency analysis were conducted. The findings revealed that sexual health literacy significantly differed by field of teaching, professional experience, and socioeconomic status; however, no statistically significant differences were found based on gender, pre-service/in-service training on sexuality education, or whether sexuality education was provided to students. Attitudes toward gender roles significantly varied across all variables. Teachers' self-efficacy differed significantly according to field of teaching, receipt of sexuality education training, and—within the sub-dimension of instructional strategies—whether they provided sexuality education to students. A low but positive correlation was found between teacher self-efficacy and sexual health literacy. Data gathered from open-ended questions were analyzed and integrated into the study. The findings were discussed within the context of comprehensive sexuality education.

Keywords: Comprehensive Sexuality Education, Gender Roles, Teacher Self-Efficacy, Sexual Health Literacy

SİMGİ VE KISALTMALAR

ABD: United State Of America-Amerika Birleşik Devletleri

AIDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome- Edinilmiş Bağışıklık Yetmezliği Sendromu

CETAD: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği

HIV: Human Immunodeficiency Virus- İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü

KCE: Kapsamlı Cinsellik Eğitimi

MEB: Mili Eğitim Bakanlığı

SIECUS: Sexuality Information and Education Council of United States-Amerika Birleşik Devletleri Cinsel Bilgi ve Eğitim Konseyi

TAPV: Türkiye Aile Planlama Vakfı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TCDS: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

SİMGE VE KISALTMALAR

UNAIDS: The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS-Birleşmiş Milletler HIV VE AIDS Ortak Programı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural- Organization
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

UNFPA: United Nations Population Fund-Uluslararası Nüfus Fonu

UNICEF: United Nations Children's Fund -Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UN WOMEN: United Nations Entity For Gender Equality and The Empowerment Of Women-Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

WHO: World Health Organization-Dünya Sağlık Örgütü

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Kapsamlı Cinsel Sağlık Eğitimi Müfredatı İçin Önerilen Anahtar Kavramlar ve Konular	17
Tablo 2: Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması.....	19
Tablo 3: Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (5-8 yaş).....	20
Tablo 4: Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (9-12 yaş).....	21
Tablo:5 Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (13-15 yaş)	22
Tablo 6: MEB Cinsel Eğitimle İlişkili Bulunan Hizmet İçi Eğitimler	25
Tablo 7: Araştırma Örneklerinin Özellikleri.....	39
Tablo 8: Katılımcıların Kapsamlı Cinsel Eğitim İle İlgili Aldıkları Eğitimlere Yönelik Özellikleri.....	40
Tablo 9: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Normallik Analizi.....	45
Tablo 10: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlıklarına Yönelik Betimsel İstatistikleri	46
Tablo 11: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterliklerine Yönelik Betimsel İstatistikleri	47
Tablo 12: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Betimsel İstatistikleri	48
Tablo 13: Cinsiyete Göre Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu.....	49
Tablo 14: Cinsiyete Göre Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu.....	49
Tablo 15: Cinsiyete Göre Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu.....	51
Tablo 16: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	52
Tablo 17: Branşa göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	53
Tablo 18: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları.....	54
Tablo 19: Branşa göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu	54
Tablo 20: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	56
Tablo 21: Branşa göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	57
Tablo 22: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	59
Tablo 23: Mesleki Deneyime göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	60

Tablo 24: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	61
Tablo 25: Mesleki Deneyime göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	62
Tablo 26: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	63
Tablo 27: Mesleki Deneyime göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	65
Tablo 28: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu	67
Tablo 29: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu	68
Tablo 30: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu	69
Tablo 31: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları.....	70
Tablo 32: Sosyoekonomik Düzeye göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	71
Tablo 33: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları	72
Tablo 34: Sosyoekonomik Düzeye göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	73
Tablo 35: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları.....	74
Tablo 36: Sosyoekonomik Düzeye göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu.....	75
Tablo 37: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu.....	77
Tablo 38: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu.....	78
Tablo 39: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu	79
Tablo 40: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık, Öğretmen Öz yeterlilik Ve Toplumsal Cinsiyet Roller Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi.....	81
Tablo 41: Katılımcıların Cinsel Eğitime Başlama Yaşına İlişkin Cevaplar	82
Tablo 42: Katılımcıların Cinsel Eğitime Başlama Yaşına İlişkin Cevap Sayıları	82
Tablo 43: Katılımcıların Cinsel Eğitimin Kim Tarafından Verileceğine İlişkin Cevapları.....	83
Tablo 44: Katılımcıların Cinsel Eğitimin Kim Tarafından Verileceğine İlişkin Cevap Sayıları.....	84

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, araştırmanın amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlara ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Tarihi insanlık tarihi kadar eski olan cinselliğe üreme ve çoğalma mecrası olarak bakmanın toplumsal olarak kültürel ve cinsel varoluşu ikinci plana itmek olduğu düşünülmektedir (Direk, 2018: s.208). Bu bağlamda yalnızca yetişkinliğe ait gibi düşünülen cinsellik konusu, 20.y.y.'da eğitim kurumlarının yaygınlaşması ve cinsel gelişime dair kuramların ortaya atılmasıyla çocukları da kapsayıp eğitim verilebilecek bir alan haline gelmiş olmaktadır (Artan vd., 2008: s.18). İnsan gelişimi söz konusu olduğunda cinsel gelişim kavramı da karşımıza çıkmaktadır. Cinsel gelişim, cinsel kimlik ve kişiliğin devamıyla birlikte yaşa özgü cinsel duygu, düşünce ve edimleri de kapsamaktadır (MEB, 2013: s.3). Bireyin tüm gelişim kısımlarında iyilik halinde olması için, sağlık ile ilişkili alanların örgün eğitim sisteminde ve eğitim programlarında yer almasını birçok araştırmacı sağlığın korunması için önemli görmektedir (İnel vd., 2011).

Türkiye'de, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Türkiye Ergen Profili Araştırması'na (2013: s.34) göre, katılımcıların cinsellikle ilgili ilk bilgilerinin %24'ü annelerinden ve %19'u arkadaşlarından aldıkları, ergenlerin %42'sinin ise kimseden bilgi almadığı saptanmıştır. Ayrıca annelerin utanarak ve sadece çocuk sorduğunda cinsellikle ilgili soruları cevaplayıp kendilerini bu konuda eksik hissettiklerini ifade ettikleri bilinmektedir (Güçlü ve Özerk, 2021: s.961). Birleşmiş

Milletler Türkiye Gençlik Araştırması'nda gençlerin %64'ünün üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili bilgilere internet üzerinden ulaştığı, %19'unun bir yakını ile konuştuğu saptanmıştır (UNFPA, 2023). Bu yaş çocuklarının bilgi almadıkları durumlarda bu ihtiyaçlarını yanlış bilgi kaynaklarından yahut pornografik içeriklerle giderebilecekleri riski bulunmaktadır.

Ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalar, ergenlik yaşının düşüşte olduğunu göstermektedir (Pierce ve Hardy, 2012; Siyez ve Siyez, 2007). Ergenlik göstergesi olan kızlarda ilk menstrüasyon, oğlanlarda ilk ejakülasyon yaşantılarının niteliği, çocukların cinsiyetlerine ve cinselliklerine karşı ilk duygu ve düşüncelerini oluşturmaktadır. Bununla beraber gelecekteki durumlarına etki etmektedir (Akbaş ve Sanberk, 2012). Çocuk ve ergenler hem fiziksel hem de psikolojik iyi oluşları için cinsel eğitime ihtiyaç duymaktadır.

WHO (2017) tarafından cinsel eğitim cinselliğin bilişsel, sosyal, etkileşimli ve fiziksel yönlerini öğrenme olarak açıklanırken; UNESCO (2018: s.16) kapsamlı bir cinsellik eğitimini müfredat temelli ve yapılandırılmış, hak temelli ve yaşa uygun, toplumsal cinsiyete, kültüre ve bağlama duyarlı, sağlıklı seçimler için yaşam becerileri geliştiren kapsamı nedeniyle kullanmaktadır. Tek seferlik yahut tek bir konuya odaklanarak değil programlara ekli ve sürdürülebilir kapsamlı bir cinsellik eğitim gerekliliği vurgulanmaktadır.

Cinsel eğitim bağlamında dünya çapında yapılan en geniş çalışma olduğu düşünülen 'Cinsel Eğitim Üzerine Uluslararası Teknik Rehber', UNESCO (2018) tarafından UNAIDS, UNFPA, UNICEF, UN WOMEN ve WHO desteğiyle 2030 eğitim gündemine öncülük etmesi için hazırlanmıştır. Bu rehberin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin, üçüncü hedef yedinci alt başlığı ile dördüncü ve beşinci hedefleri olan ergen sağlığının desteklenmesi, eğitimin kalitesinin artırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik oluşturulduğu bilinmektedir. Bu hedeflere birçok ülke gibi Türkiye de imza atmış bulunmaktadır. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda kapsamlı bir cinsel eğitim müfredatı olmadığı bilirse de, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda dengeli ve sağlıklı bireyler yetiştirme amacı, cinsel gelişimin de bir gelişim alanı olduğu düşünüldüğünde cinsel eğitime temel teşkil etmektedir (MEB, 1973).

Okul rehberlik programlarında cinsel eğitim hedefinin olduğu ve Psikososyal Cinsel İstismar kitabının yayınlandığı bilinmektedir (MEB, 2017). Bu bağlamda okullarda cinsel eğitim verilmesinin altı çizilmiş olmakla birlikte psikolojik danışman rehber öğretmenler başta olmak üzere öğretmenlerin sorumluluğu anlaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gereğince çocukların cinsel eğitim alma, cinsel ihmal istismar ve sömürüden korunma, ruh ve beden sağlıklarının sürdürülmesi hakları on sekiz yaş altı bireylerin çocuk olarak görülmesi ile güvence altına alınmıştır (UNICEF, 2024). Gençlerin ilk çocukluktan itibaren kendi bedenleri ve gelişimleri hakkında bilgi edinme ihtiyacı kanıta dayalı ve hak temelli bir olgudur (WHO, 2017). Çocuğun üstün yararı, çocuğun varlığını ve gelişimini sürdürmesini sağlama hakları düşünüldüğünde çocukların kapsamlı cinsel eğitimi yetkin kişilerden almaları önemli görünmektedir.

TAPV-UNFPA (2022), tarafından yürütülen ‘Yaşa Uygun Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Bağlamında Okul öncesinden Ortaöğretime Öğretim Programlarının ve Ders Kitaplarının Analizi’ isimli çalışmanın öğrenme hedeflerinin en fazla üçüncü ve dördüncü sınıf düzeylerindeki MEB öğretim programı kazanımlarıyla eşleşmiş olup ikinci, beşinci ve altıncı sınıf düzeyleri ile eşleşmeler görülmektedir. Okul rehberlik programı kazanımlarının, ilkökul sınıf rehberlik kazanımlarının, ilkökul hayat bilgisi dersi kazanımlarının kapsamlı cinsellik eğitimi ile yüksek ilişkili olduğu bulunduğru görülmektedir. Bununla birlikte ortaokul fen bilgisi dersinde eşleşme yüksek oranda olmasa da konuların doğrudan üreme ve cinsel sağlığı kapsadığı görülmektedir. Bu sonuçlar okullarda kapsamlı cinsellik eğitimi içeriğinin verilmesinde sınıf öğretmenleri, fen bilgisi öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının rolünün önemini vurgulamaktadır.

TAPV-UNFPA (2022) çalışmasında, Türkiye'deki zorunlu eğitim müfredatının Birleşmiş Milletler'in cinsel sağlık eğitimine yönelik kazanımlarının sadece beşte birini karşıladığı ve öğretmenlerin uygulamada eksiklikler yaşadığı görülmektedir. MEB kaynaklarında cinsel gelişim ve eğitimle ilgili açıklamaların bulunduğru ve öğretmenlere sınıftaki çocukların ihtiyaçlarına göre bu konuları işlemede esneklik tanındığı belirtilmiş olup çocukları eğitmenin öğretmen sorumluluğunda olduğu açıklanmıştır (Deniz ve Yıldız Artan, 2019). Bu bağlamda

öğretmen adaylarının bu konuların önemli olduğunu düşündükleri ancak yeterli bilgiye sahip olmadıkları, cinsel eğitimin gerekli olduğunu düşündükleri ancak bu konuda eğitime ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır (Kocatürk, 2002; Simsar ve Çapar, 2022). Türkiye'de cinsel eğitimin MEB müfredatında kısmen de olsa yer aldığı ancak öğretmenlerin bu konuda bilgi ve uygulama eksikliklerinin bulunduğu görülmektedir.

Kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında öğretmenlerin ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin hazır oluşlarının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada kapsamlı cinsel eğitim uygulama sorumluluğu olan sınıf öğretmenlerinin, fen bilgisi öğretmenlerinin ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin durumları; cinsel sağlık okuryazarlığı, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve öğretmen öz yeterliği üzerinden kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında incelenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı okullarda kapsamlı cinsel eğitim verme sorumluluğu olan fen bilgisi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlıkları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterliklerinin incelenmesidir. Okulların temel misyonlarından biri, çocukları ve ergenleri yaşamın çeşitli yönlerine hazırlamaktır. Bu bağlamda, yaşamın her alanında karşılaşılan cinsellik olgusuna ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması, kapsamlı cinsel eğitimin bir parçası olarak önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenleri, psikolojik danışman/rehber öğretmenler ve fen bilgisi öğretmenleri, bu eğitimin okul ortamındaki temel uygulayıcılarıdır. Dolayısıyla, öğretmenlerin cinsel eğitim konusundaki bilgi, tutum ve yeterliklerinin incelenmesi, hem eğitim politikalarının geliştirilmesi hem de öğrencilere sunulan eğitimin niteliğinin artırılması açısından gereklidir. Bu araştırma, kapsamlı cinsellik eğitimiyle ilgili alan yazını; okul programları, öğretmen eğitimi ve öğretmen uygulamaları bağlamında ele alarak mevcut durumu betimlemeyi amaçlamaktadır. Alan yazında öğretmenlerle yapılan çeşitli cinsel eğitim araştırmaları bulunmakla birlikte, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, öğretmen öz yeterliği ve cinsel sağlık okuryazarlığı gibi değişkenleri

bütüncül biçimde ele alan çalışmalara sınırlı olarak rastlanmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın, alan yazına özgün ve anlamlı bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.3. ALT PROBLEMLER

1. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlıkları, öğretmen öz yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri ne düzeydedir?
2. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri branşa göre farklılık göstermekte midir?
4. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri mesleki deneyime göre farklılık göstermekte midir?
5. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri cinsel eğitim konusunda lisans/hizmet içi eğitim alma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
6. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri görev yapılan okulun sosyoekonomik düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
7. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri öğrencilerin cinsel eğitim almalarına dair cevaplarına göre farklılık göstermekte midir?
8. Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık, öğretmen öz yeterlilik ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri arasındaki anlamlı bir ilişki var mıdır?
9. Katılımcıların cinsel eğitime başlama yaşına ve cinsel eğitimin kim tarafından verileceğine yönelik görüşleri nasıldır?"

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okulların temel misyonlarından biri, çocukları ve ergenleri yaşamın çeşitli yönlerine hazırlamaktır. Bu bağlamda, yaşamın her alanında karşılaşılan cinsellik olgusuna ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması, kapsamlı cinsel eğitimin bir parçası olarak önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenleri, psikolojik danışman/rehber öğretmenler ve fen bilgisi öğretmenleri, bu eğitimin okul ortamındaki temel uygulayıcılarıdır. Dolayısıyla, öğretmenlerin cinsel eğitim konusundaki bilgi, tutum ve yeterliklerinin incelenmesi, hem eğitim politikalarının geliştirilmesi hem de öğrencilere sunulan eğitimin niteliğinin artırılması açısından gereklidir. Bu araştırma, kapsamlı cinsellik eğitimiyle ilgili alan yazını; okul programları, öğretmen eğitimi ve öğretmen uygulamaları bağlamında ele alarak mevcut durumu betimlemeyi amaçlamaktadır. Alan yazında öğretmenlerle yapılan çeşitli cinsel eğitim araştırmaları bulunmakla birlikte, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, öğretmen öz yeterliği ve cinsel sağlık okuryazarlığı gibi değişkenleri bütüncül biçimde ele alan çalışmalara sınırlı olarak rastlanmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın, alan yazına özgün ve anlamlı bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Bu araştırmanın sayıltıları şunlardır:

1. Katılımcılar ölçeklerdeki maddelere gerçek düşüncelerini yansıtacak samimi cevaplar vermişlerdir.
2. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil edecek yeterliliktedir.

1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Bu araştırmada öz yeterlik için uygulanan ölçek yalnızca öğretmen öz yeterliği ölçeğidir. Psikolojik danışmanların yeterlikleri için farklı bir ölçek kullanılmaması araştırmanın sınırlılıklarındandır.
2. Araştırma süreçte kullanılan ölçme araçları ve ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Kapsamlı Cinsellik Eğitimi: Bireylerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olarak; cinsellik, üreme sağlığı, toplumsal cinsiyet rolleri, duygusal ilişkiler, bireysel haklar, değerler, beden güvenliği ve karar verme becerileri gibi konuları kapsayan bilimsel ve pedagojik temellere dayanan yapılandırılmış bir eğitim sürecidir. KCE'nin temel amacı, bireylerin sağlıklı ve güvenli kararlar verebilmelerini, sorumluluk sahibi olmalarını ve insan haklarına dayalı bir anlayış geliştirmelerini desteklemektir (UNESCO, 2018). UNESCO'nun (2018) tanımına göre kapsamlı cinsellik eğitimi; “genç insanların cinsellikleri hakkında bilinçli kararlar verebilmelerine yardımcı olmayı hedefleyen, doğru bilgiye dayalı, yaşa uygun, kültürel olarak ilgili ve hak temelli bir eğitim yaklaşımıdır.” Bu eğitim, sadece biyolojik bilgileri değil; aynı zamanda değerler, tutumlar ve sosyal normlarla ilişkili psikososyal boyutları da içerir.

Öz yeterlik: Bireyin belirli bir görev ya da durumla başa çıkmak ve istenen sonuçları elde etmek için gerekli davranışları sergileyebileceğine dair kendi yetkinliğine ilişkin inancıdır (Bandura, 1997). Başka bir ifadeyle öz-yeterlik, bireyin belirli bir performansı başarıyla yerine getirme kapasitesine olan güvenini yansıtır. Bu inanç, bireyin hedef belirleme, çaba düzeyi, kararlılık, baş etme stratejileri ve başarıya ulaşma sürecini doğrudan etkiler (Zimmerman, 2000). Bandura'ya (1986) göre öz-yeterlik inançları, bireyin yalnızca bilgi ve becerilere sahip olup olmamasını değil, aynı zamanda bu bilgi ve becerileri ne ölçüde etkili kullanabileceğini de belirleyen temel bir psikolojik yapıdır. Öz yeterliği yüksek bireyler zorlukları geçici

engeller olarak görürken, düşük öz-yeterliğe sahip bireyler aynı durumları tehdit olarak algılayabilirler.

Cinsel Sağlık Okuryazarlığı: Bireylerin cinsellikle ilgili doğru, güvenilir ve bilimsel bilgilere erişebilme, bu bilgileri anlayıp değerlendirebilme ve günlük yaşamda bilinçli kararlar alabilmek amacıyla kullanabilme kapasitesini ifade eder. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), cinsel sağlığı; fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal açıdan iyi olma hâli olarak tanımlamakta ve bunun yalnızca hastalık, işlev bozukluğu ya da yoksunluğun olmaması anlamına gelmediğini vurgulamaktadır (WHO, 2006). Bu kapsamda cinsel sağlık okuryazarlığı, bireylerin hak temelli, sağlıklı ve güvenli cinsel yaşantılar sürdürebilmeleri için gerekli bilgi, tutum ve becerileri içeren çok boyutlu bir yeterlik alanıdır. Cinsel sağlık okuryazarlığı, yalnızca bilgi sahibi olmayı değil, aynı zamanda bu bilgileri eleştirel biçimde analiz edebilme, değerlerle ilişkilendirebilme ve sorumlu kararlar alabilme becerisini de kapsar. Bu yönüyle, sağlığın geliştirilmesinde temel bir yapı taşı olarak görülmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları: Bireylerin kadınlara ve erkeklere toplum tarafından atfedilen roller, sorumluluklar ve davranışlar hakkındaki düşünce, inanç ve değerlere yönelik tutumlarını ifade etmektedir. Bu tutumlar, geleneksel (örneğin “kadın ev işlerine, erkek ise geçim sağlayıcıdır”) ya da eşitlikçi (örneğin “ev işleri ve bakım her iki cins tarafından paylaşılmalıdır”) biçimlerinde şekillenebilmektedir (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın kavramsal çerçevesi, sırasıyla kapsamlı cinsellik eğitimi, kapsamlı cinsellik eğitiminin gerekliliği, kapsamlı cinsellik eğitiminin okul programlarına yansması ve öğretmenlerin bu konudaki eğitimleri, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel sağlık okuryazarlığı ve öğretmen öz yeterlikleri etrafında şekillenmiştir. Bu konularla ilgili kavramsal çerçeveye ve yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kapsamlı Cinsellik Eğitimi

Cinsellik eğitimi, bireylerin yaşam boyu gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde desteklenmesi amacıyla sunulan, çok boyutlu ve sistematik bir eğitim sürecidir. Goldfarb ve Lieberman (2021), cinsel eğitimi; bireylerin cinsellik, üreme, cinsel sağlık, duygusal ilişkiler, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği gibi konularda bilgi edinmesini, tutum ve değer geliştirmesini ve gerekli becerileri kazanmasını hedefleyen bir süreç olarak tanımlar. Bu eğitim, çocuklukta başlayarak ergenlik ve yetişkinlik dönemine dek devam eder; formel (okul temelli) ve informal (aile ve toplum aracılığıyla) yollarla sürdürülebilir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2017) cinsel eğitimi, bireylerin cinsel sağlıkla ilgili bilgiye ulaşma, bu bilgiyi anlama ve kullanma yeterliğini kazandıkları bir öğrenme süreci olarak tanımlar. Bu tanım, sağlık alanında "cinsel sağlık eğitimi" şeklinde de ifade edilmekte; bireylerin bedenlerini tanımaları, olumlu ve eşitlikçi ilişkiler kurmaları ve cinsel sağlıklarını koruyabilmeleri için kapsamlı bir yaklaşım önermektedir (Hedgepeth & Helmich,

1996). Cinsel sağlık eğitimi; bireyin özel yaşamında, aile ve toplumsal ilişkilerinde sağlıklı seşimler yapabilmesini, erken yaşta gebelik ve dūřuklerin, cinsel yolla bulaşan hastalıkların (CYBH, HIV/AIDS) önlenmesini, sorumlu ve sağlıklı cinsel davranışların kazandırılmasını amaçlamaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2005; Özcebe, 2007; Taşçı, 2002). Ayrıca, pozitif bir cinsellik anlayışı, öz-kontrol becerisi ve öz-farkındalık kazandırma hedefi taşımaktadır. Bu eğitimler gelişim dönemlerine uygun, mahremiyet ve gizliliği esas alan, hak temelli, kùltürel ve dini hassasiyetlere duyarlı ve istismar-ihmal ile mùcadeleyi içeren bütüncùl bir yaklaşımı benimsemelidir (Çok ve Kutlu, 2016; Gürsoy ve Gençalp, 2010; Esen, 2016; Öztürk ve Siyez, 2015).

UNESCO (2018), kapsamlı cinsellik eğitimini; bilimsel temelli, yaşa ve gelişim düzeyine uygun, müfredata dayalı, insan hakları merkezli ve toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen bir eğitim olarak tanımlar. Bu yaklaşım, bireylerin yaşam becerilerini geliştirmeyi ve sağlıklı kararlar alabilmelerini destekler. UNESCO (2018) ise kapsamlı cinsellik eğitimini; bireylerin bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal yönlerini kapsayan, yapılandırılmış bir öğretim süreci olarak tanımlamakta; çocuk ve gençlerin:

- * Kendi değerlerini fark etmeleri,
- * Güvenli sosyal ve cinsel ilişkiler kurmaları,
- * Davranışlarının etkilerini değerlendirebilmeleri,
- * Haklarını bilmeleri ve koruyabilmeleri

gibi alanlarda bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmalarını amaçladığını ifade etmektedir. Bu eğitim; kùltürel hassasiyeti gözeten, sınıf içi pedagojik yöntemlere uygun, öğretmen eğitimi ve aile katılımını önemseyen, kanıta dayalı bir çerçevede sunulmalıdır (Lohan & Lopez, 2023).

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV, 2022), kapsamlı cinsellik eğitimini; cinselliğin tüm gelişim alanlarını kapsayan, aşamalı, bilimsel temelli ve yaşa uygun bilgi sunan bir süreç olarak tanımlar. Bu süreçte bireylerin cinsel sağlık hakları ve sorumluluklarını tanımları, eğitimin önyargısız, çoğulcu ve tarafsız biçimde sunulması gerektiği vurgulanmaktadır. Cinsellik eğitiminin insan hakları

temelli bir yaklaşım içinde, insan gelişiminin doğal bir parçası olarak görülmesi gerektiği alan yazında ortak bir anlayıştır.

Cinsellik, insan yaşamının doğal ve öğrenmeye açık bir yönüdür. Artan'a (2008) göre cinsel gelişim, bireyin üreme organlarının gelişimiyle birlikte bu süreçte dair yaşanan davranışsal değişimleri de kapsamaktadır. Sağlıklı bir cinsel yaşam, bireylerin cinsel sağlık bilgisine sahip olmasıyla mümkündür. Cinsel sağlıkla ilgili sorunlar yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda aileyi ve toplumu da etkileyebilmektedir (Zeren & Gürsoy, 2018). Sungur'un (1998) vurguladığı gibi, yetişkinlikte kurulacak sağlıklı ilişkilerin temelinde, çocuklukta kazanılan doğru cinsellik algısı yer almaktadır. UNAIDS'in (2024) verilerine göre, dünyada HIV ile yaşayan kişi sayısı 39,9 milyona ulaşmıştır. Türkiye'de de HIV ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklarda artış gözlenmektedir. Gençlerin bu hastalıklara karşı korunabilmesi için güvenilir, yapılandırılmış cinsel sağlık bilgisine ulaşmaları gerekmektedir.

CETAD (2007) verilerine göre, Türkiye'de ilk cinsel ilişki yaşı kadınlarda 19,5, erkeklerde ise 19'dur. Bu dönemdeki riskli davranışlar; erken yaşta cinsel ilişki, enfeksiyonlar ve ergen gebeliklerine yol açabilmektedir (Çok & Kutlu, 2016). Özerdoğan ve Gürsoy'a (2017) göre, her yıl 15 milyondan fazla ergen gebeliği gerçekleşmekte ve bu durum, düşük ve kürtaj gibi sağlık risklerini beraberinde getirmektedir. WHO (2017) raporuna göre, dünya genelinde 15–49 yaş aralığındaki her üç kadından biri yaşamı boyunca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye özelinde ise kadınların %36'sı fiziksel, %12'si cinsel, %44'ü duygusal, %30'u ekonomik şiddet yaşamaktadır (HÜNEE, 2014). Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, gençlerin iyi olma hali üzerinde ciddi bir tehdit oluşturmaktadır ve bu nedenle KCE büyük önem taşımaktadır.

Dünya genelinde 1.3 milyar ergen ve genç bulunurken, Türkiye'de örgün eğitimde yaklaşık 19 milyon ergen kayıtlıdır (TAPV, 2022). WHO'ya göre, 21. yüzyılın kalkınma hedeflerinde ergenlerin sağlık yatırımları temel önceliklerdendir. Güçlü ve Özerk (2021), Türkiye'deki cinsel eğitim çalışmalarının %44'ünün üniversite öğrencileriyle, %16'sının ise ilköğretim düzeyinde yapıldığını belirtmektedir. TÜİK (2024) verilerine göre çocuklar Türkiye nüfusunun %26'sını

oluşturmaktadır; bu da yaklaşık dörtte birlik bir kesimin doğru bilgiye erişimini zorunlu kılmaktadır (Gürsoy ve Gençalp, 2010).

Lohan ve Lopez (2023), öğretmenler tarafından verilen kapsamlı cinsellik eğitiminin, ebeveynlerde güven oluşturduğunu ve okul sağlığını desteklediğini belirtmektedir. TAPV (2022) ise HIV/AIDS, CYBE, erken gebelik ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri gibi risklerin halen gençlerin sağlığını tehdit ettiğini, KCE'nin bu bağlamda yaşamsal rol oynadığını vurgulamaktadır. CETAD (2006), çocukların cinsellikle ilgili bilgileri güvenilir kaynaklardan almalarının, aile içinde başlayan eğitimin okul tarafından desteklenmesiyle mümkün olduğunu ifade etmektedir. Ezer vd. (2019), kapsamlı cinsellik eğitiminin gençler için güvenilir bilgi ve rehberlik sunduğunu, cinsel sağlıklarını iyileştirdiğini belirtmektedir. MEB'in (2013) "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" modülünde de cinsel eğitimin yaşam boyu sürdüğü ve bu eğitimi verecek kişinin çocukla güçlü bağ kuran ve eğitilmiş biri olması gerektiği ifade edilmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası kaynaklarda, kapsamlı cinsellik eğitiminin okul kültürü içinde bütünleşik biçimde sunulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Farklı ülkelerde ve Türkiye'de bu sürecin nasıl yapılandığı ise ayrıca incelenmesi gereken önemli bir boyuttur.

2.1.3. Farklı Ülkelerde Cinsel Eğitim

Cinselliğin tanımı ve kapsamı, tarihsel süreç içerisinde önemli değişim ve dönüşümler geçirmiştir. Günümüzde çocukların ve gençlerin cinselliğe ilişkin güncel bilgileri edinmeleri, sağlıklı ve güvenli davranış örüntüleri geliştirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Akça vd., 2017). Avrupa'da 16. yüzyılda cinsellik, aile içinde görünür bir pratik olarak yaşanırken; 17. ve 18. yüzyıllarda özellikle çocukların ve kadınların cinselliği olmadıkları yönünde bir anlayış ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda çocuk, cinselliği olmayan "masum" bir varlık olarak idealize edilirken; 20. yüzyılla birlikte eğitim kurumlarının yaygınlaşması sayesinde çocuklara yönelik cinsel eğitimin gerekliliği gündeme gelmiştir (Artan vd., 2008).

Günümüzde birçok ülke, kapsamlı cinsellik eğitiminin bireysel ve toplumsal sağlık açısından önemini kabul ederek farklı düzeylerde politikalar geliştirmiştir. İsveç, 1956 yılından itibaren cinsel eğitimi zorunlu kılan ilk ülkelerden biri olmuş, bu kapsamda öğretmenlerin kullanabileceği rehber kitaplar da hazırlanmıştır. Avusturya, İsveç'i takip ederek öğretmen yetiştirme programlarıyla desteklenen zorunlu cinsel eğitim politikaları uygulamaya başlamıştır. Norveç'te ise 1950'lerde cinsel eğitimin gerekliliği dile getirilmiş olsa da eğitim programlarına sistematik olarak dâhil edilmesi ancak 1980'lerde gerçekleşmiştir (Kıran Yılmaz, 2011). Danimarka'da ise başlangıçta dini değerlerle uyuşmadığı gerekçesiyle karşı çıkılan cinsel eğitim, 1969 yılından bu yana tüm okullarda zorunlu hâle getirilmiştir. Fransa'da, HIV/AIDS'ten korunma amacıyla 9–13 yaş grubuna yönelik cinsel eğitim müfredatı oluşturulmuştur. Danimarka, İsveç, Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya gibi birçok Avrupa ülkesinde cinsel eğitim; ulusal düzeyde, müfredata dayalı ve zorunlu olarak yürütülmektedir. Avrupa Birliği her ne kadar üye ülkeler için kapsamlı cinsellik eğitimini zorunlu kılmasa da üye devletlere bu yönde politika önerilerinde bulunmaktadır (Çakmak ve Çakmak, 2012).

Hollanda da kapsamlı cinsellik eğitimi konusunda öncü ülkeler arasında yer almakla birlikte, öğrenme hedeflerinin belirlenerek zorunlu bir program kapsamında yürürlüğe girmesi 1993 yılını bulmuştur. İngiltere'de ise cinsel eğitimin genellikle 11 yaşından itibaren verilmesi, eğitimin geç yaşta başlatıldığı yönünde eleştirilere neden olmaktadır (Çerçi, 2013). Japonya'da cinsel eğitim, on yaş itibarıyla adet kanaması ve boşalma gibi biyolojik konularla başlamaktadır. Bu eğitimler, kız ve erkek öğrenciler için ayrı sınıflarda gerçekleştirilmektedir (Huiyan, 2011). Ülkede okul yöneticilerinin bu konuya karşı tutucu bir tutum sergiledikleri, cinsel eğitimin yaklaşımının ise “uyuyan çocuğu uyandırmamak” şeklinde özetlenebileceği ileri sürülmektedir. Öte yandan, yalnızca öğrencilerin değil, bakım verenlerin de cinsel eğitim konusunda bilinçlendirilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (Kocatürk, 2002).

2.1.4. Türkiye’de Cinsel Eğitim

Türkiye cinsellik algısında üç dönem olduğundan söz edilmektedir. İlk dönem orta asya şaman geleneğinde kadın ve erkek eşit görülmüştür. İslamiyet sonrası olan ikinci dönemde poligami gözlenmekte ve erkek üstün görülmektedir (Artan vd., 2008). Cumhuriyet Dönemi olan üçüncü dönem ise, doğu-batı arasında bir bocalama dönemi olarak görülmekte Frengi gibi hastalıklardan korunulması radyo yayınlarıyla bildirilmektedir (Bulut, 2004).

Türkiye’de cinsel eğitim bakış açısının oluşumunun 1937 yılında Freud’un kitaplarının türkçeye çevrilip psikoseksüel gelişim kuramının üniversitelerin felsefe, biyoloji, psikoloji bölümlerinde okutulmasına dayandığı düşünülmektedir (Yıldız, 1990). Türkiye’de pratik anlamda ilk cinsel eğitim çalışmaları, 1971’de Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve 1974 yılında Türkiye Aile Planlama Derneği öncülüğünde HIV/AIDS ile mücadele amaçlı başlamıştır. 1993’te “Değişim Genç Kızlığa İlk Adım” projesiyle iki milyon kız öğrenci ergenlik konusunda bilinçlendirilmiştir (Çok ve Kutlu, 2016). Bu projenin çıktıları bir kitapçık halinde basılmış olup sonuçları değerlendirilerek oğlan ergenleri, velileri ve öğretmenleri de içeren MEB öncülüğünde kapsamlı bir proje olan ‘Ergenlik Dönüşüm Projesi’ 2000-2001 yılları arasında başlatılmıştır. Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğinde ‘Ergenlik Dönüşüm Projesi’ kapsamında 81 ilde 6., 7. Ve 8. sınıfları ve velilerini kapsayan, ergenlik döneminin fiziksel, duygusal ve sosyal değişimleri, üreme sağlığı ve hijyen, aile içi iletişim ve ebeveyn-çocuk ilişkileri, sağlıklı yaşam alışkanlıkları ve riskli davranışlardan kaçınma konularında eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimler 2000-2014 yılları arası sürdürülmüştür (Esen, 2016; Yücesan ve Alkaya, 2018).

İKGV öncülüğünde Sağlık Bakanlığı, MEB ve YÖK’ün ortaklaşa yürüttüğü “Gençlerin Cinsel Sağlığının Desteklenmesi” projesi kapsamında 1999-2000 akademik yılından itibaren bazı üniversitelerin eğitim fakültesi bölümlerinin ders programlarına cinsel sağlık bilgisi eğitimi dahil edilmiştir (İKGV, 2003; Esen, 2016). Proje kapsamında 2002 yılında Ergenler ve Sağlık Durum Raporu çıkarılmış olup 385 öğretmene ergen sağlığı konusunda iki gün süren hizmet içi eğitim verilmiştir. Eğitim fakültelerinde cinsel sağlık eğitiminin yaygınlaştırılması için 20 yeni fakülte

programa dahil edilerek 76 ğretim elemanı cinsel sağlık bilgisi dersi verme yetkinliği üzerine yetiştirilmiştir (Bulut, 2004; Esen, 2016).

2001 yılında Psikososyal Destek Programı kapsamında zel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından ‘Cinsel İstismar Travması Kitabı’ yayınlanmıştır. Bu kitapta ocuk ve ergenlerde cinsel eğitim isimli bir bölümün olduğu görülmektedir. Cinsel sağlık konusu, ilkokullarda ve ortaokullarda Fen Bilimleri dersi müfredatında, liselerde Biyoloji dersi müfredatında İnsanda reme ve Gelişme nitesi altında bulunmaktaydı (İKGV, 2000; aktaran Esen, 2016). Günümüzde Fen Bilimleri ve Biyoloji derslerinin müfredatında Canlılarda reme ve Gelişme nitesi altında daraltılmış bir kapsamda değinilmektedir (MEB, 2017).

CETAD (2006) Sağlık Bakanlığı işbirliğiyle “Cinsel Sağlık ve reme Sağlığı Alanında Ulusal ve Yerel Medya Yoluyla Savunuculuk” projesiyle uzman akademisyenlerce cinsel sağlık eğitimlerinde kullanılabilecek eğitim materyali tasarlanmıştır. Sağlık Bakanlığı Aile Planlaması Genel Müdürlüğü tarafından “Türkiye reme Sağlığı Programı” 2007 yılında yayınlanmıştır. Programın “Okullarda Cinsel Sağlık Eğitimi” kısmında okullarda verilecek cinsel sağlık eğitiminin cinsel gelişim; üreme; kendine yeterli bir birey olmak; ilişkiler; cinsel davranış; güvenli cinsellik; toplum ve kültür konularını içerebileceği belirtilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2005).

2014- 2016 yıllarında MEB bünyesinde Türkiye ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ‘Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi’nin yürütüldüğü; eğitimde toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısının kazandırılması, kız ve oğlan çocuklarının eğitime eşit oranda erişimlerinin, eşit fırsat ve olanakların sağlanması amaçlandığı açıklanmaktadır. Bu bağlamda mevzuat ve ders kitaplarını gözden geçirmek amaçlı tavsiye raporlarının hazırlandığı ancak yürürlüğe konulmadığı görülmektedir (MEB, 2016). 2019 yılına gelindiğinde MEB Sosyal Etkinlik Yönetmeliği’nden bu projeye dayanak oluşturan toplumsal cinsiyet ifadesinin kaldırıldığı görülmektedir. Üniversitelerin PDR lisans programlarında halen seçmeli ders olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitliği dersinin okutulduğu görülmektedir (YK, 2018).

TAPV (2022) çocuklara ve ergenlere cinsel eğitimler sunabilmek adına projeler geliştirmekte ve okul psikolojik danışmanları ile öğretmenler için Cinsel Sağlık Eğitimi Programı içerikleriyle destekleme ve yaygınlaştırma çalışmaları yürütmektedir. Bu içerikler ilkokul kademesinde üçüncü ve dördüncü; ortaokul kademesinde beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci; lise kademesinde hazırlık, dokuzuncu, 10., 11. ve 12. sınıfları kapsarken veli bilgilendirme semineri de içermektedir. Uygulanacak program her kademenin dönem özelliklerine, ihtiyaç ve beklentilerine göre yapılandırılmış iki dersten oluşmaktadır. Türkiye’de cinsel eğitim süreci izlendiğinde okulların cinsel eğitimin verildiği yer; öğretmen ve psikolojik danışmanların da cinsel eğitim verme sorumluluğundaki kişiler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda okul programlarında ve öğretmen yetiştirme sürecinde cinsel eğitimin varlığını tespit etmek önemli görünmektedir.

2.1.5. Okul Programlarında Kapsamlı Cinsellik Eğitimi

Türkiye’de ulusal müfredata dayalı, okul temelli, örgün bir cinsel eğitim dersi yahut programı bulunmamaktadır (Çok ve Kutlu, 2016). Bununla birlikte UNAIDS, UNFPA, UNICEF, WHO ve UNWOMEN desteğiyle hazırlanan Cinsel Eğitim Üzerine Uluslararası Teknik Rehber (UNESCO, 2018)’de var olan kazanımların bir kısmının okul müfredatında bulunduğu görülmektedir. Yayımlanan bu Teknik Rehber ile;

- KCE anlayışını net bir şekilde sunmak,
- Çocuk ve ergenlerin cinsel sağlığı ve üreme sağlığı hakkında farkındalığını yükselterek ihtiyacı karşılamak,
- Politika yapıcıları, eğitimcileri ve program geliştirme alanında çalışanları destekleyerek bulgulara dayalı, yol gösterici bir kaynak olmak,
- Nitelikli KCE’nin sunulabilmesi için eğitimcilerin hazırlıklı olma düzeyini ve kurumların gücünü arttırmak,

- KCE öğretim programlarının ve öğrenme materyallerinin kültüre uygun şekilde nasıl geliştirilebileceği konusunda rehberlik yapmak amaçlanmaktadır.

Bu rehberden yola çıkılarak Türkiye’deki öğretim programlarında kapsamlı cinsellik eğitimi ortaya koyan çalışma açıklanmaktadır. Analiz çalışmasının kaynak aldığı UNESCO Teknik Rehberi anahtar kavramları ve konuları aşağıdaki gibidir (TAPV ve UNFPA, 2022).

Tablo 1: Kapsamlı Cinsel Sağlık Eğitimi Müfredatı İçin Önerilen Anahtar Kavramlar ve Konular

Anahtar Kavramlar	Konular
1.İlişkiler	1.1. Aileler 1.2. Arkadaşlık, Aşk ve Romantik İlişkiler 1.3.Hoşgörü, Kapsayıcılık ve Saygı 1.4.Uzun Dönemli Kararlar ve Ebeveynlik
2.Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik	2.1. Değerler ve Cinsellik 2.2. İnsan Hakları ve Cinsellik 2.3.Kültür, Toplum ve Cinsellik
3.Toplumsal Cinsiyeti Anlamak	3.1. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Normlarının Sosyal Yapısı 3.2. Cinsiyet Eşitliği, Kalıplar ve Önyargı 3.3. Cinsiyet Temelli Şiddet
4.Şiddet ve Güvende Kalmak	4.1. Şiddet 4.2. Onay, Mahremiyet ve Bedensel Bütünlük 4.3. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Güvenli Kullanımı

5.Sağlık ve İyi Olma İçin Beceriler	5.1. Cinsel Davranışlar Üzerindeki Normlar ve Akran Etkisi 5.2. Karar Verme 5.3. İletişim, Reddetme ve Tartışma Becerileri 5.4. Medya Okuryazarlığı ve Cinsellik 5.5. Yardım ve Destek Bulma
6.İnsan Vücudu ve Gelişimi	6.1. Cinsel ve Üreme Anatomisi, Fizyolojisi 6.2. Üreme 6.3. Ergenlik 6.4. Beden Algısı
7.Cinsellik ve Cinsel Davranış	7.1. Cinsellik ve Cinsel Yaşam Döngüsü 7.2. Cinsel Davranış ve Cinsel Tepki
8.Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı	8.1. Gebelik ve Gebelik Önleme 8.2. HIV ve AIDS Belirtisi, Bakım, Tedavi ve Destek 8.3. HIV dahil CYBE Risklerini Anlamak, Bilmek ve Azaltmak

Tabloda KCE temaları sekiz başlık olarak sıralanmıştır. Her başlık için iki ve üzeri konu olduğu görülmektedir. Bu konuların yaşa uygun, kazanımlarla etkinlikler halinde, okullarda ve öğretmenler tarafından uygulanması hedeflenmektedir.

Fatma Bıkmaz öncülüğünde yürütülen “Yaşa Uygun Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Bağlamında Okulöncesinden Ortaöğretime Öğretim Programlarının ve Ders Kitaplarının Analizi” isimli çalışma, teknik rehberin tanıtımıyla başlamaktadır. Cinsellik alanında bilgi, beceri ve tutum kazandırmayı planlayan rehberde her yaş grubuna yönelik tablodaki anahtar kavramlara uygun öğrenme hedefleri bulunmaktadır.

Yaş grupları 5-8, 9-12, 12-15, 15-18 olarak ayrılmakta olup her yaş grubunda sekiz temel kavram vardır. Kazanım ve konu temelli oluşu ile MEB ders programlarına benzerlik gösterirken yaş- kademe kısmında Türkiye eğitim sisteminde farklı bir sınıflandırma görülmektedir. Paralellik olmasa da İlkokul(6-9

yaş) ve ortaokulu(10-13 yaş) kapsayan yaşlara dair araştırma sonuçları incelendiğinde bazı bulgular ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması

Yaş Grubu	Teknik Rehber'deki Öğrenme Hedefi Sayısı	MEB Öğretim Programlarında Karşılığı Bulunan Öğrenme Hedefi Sayısı
5-8 yaş	141	89
9-12 yaş	213	104
12-15 yaş	206	74

Bu tablo, farklı yaş grupları için "Teknik Rehber"de yer alan öğrenme hedefleri ile MEB öğretim programlarında bu hedeflerin karşılık bulma durumunu göstermektedir. 5-8 yaş grubu için Teknik Rehber'de belirlenen hedeflerin %63,1'inin MEB öğretim programlarında karşılık bulduğu görülmektedir. Bu oran, erken yaşlardaki programlar arasında belirli bir uyum olduğunu göstermektedir. 9-12 yaş grubu için hedeflerin %48,8'i karşılanmaktadır. Bu yaş grubunda karşılanma oranı düşmekte olup, öğrenme hedefleri ile mevcut öğretim programı arasındaki uyumun daha sınırlı olduğunu göstermektedir. 12-15 yaş grubu için ise hedeflerin sadece %35,9'ı MEB programlarında yer almaktadır. Bu, yaş ilerledikçe hedeflerin öğretim programlarıyla örtüşme oranının azaldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, özellikle üst yaş gruplarında öğretim programlarının teknik rehberdeki hedeflerle bütünleşme düzeyinin düşüklüğüne dikkat çekmektedir ve bu alanda program geliştirme açısından önemli bir iyileştirme potansiyeline işaret etmektedir.

Tablo 3: Teknik Rehber’deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (5-8 yaş)

Temel Kavram	MEB Programları İle İlişki Düzeyi	İlişkilendirilen Ders Sayısı
İlişkiler	Yüksek	7 Ders
Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik	En Fazla Karşılık Bulan	-
Sağlık ve İyi Olma Becerileri	Yüksek	-
Şiddet ve Şiddetten Korunma	Yüksek	-
Toplumsal Cinsiyeti Anlamak	Az	2 Ders (SRP , HB)
İnsan Bedeni ve Gelişim	Az	-
Cinsellik ve Cinsel Davranış	Az	1 Ders (SRP)
Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı	Az	-

Teknik Rehber’de 5-8 yaş grubu için belirlenen öğrenme hedefleri, MEB öğretim programlarıyla çeşitli düzeylerde ilişkilendirilebilmektedir. Bu yaş grubu için özellikle bazı temel kavramlar, programlarla yüksek düzeyde örtüşmektedir. “İlişkiler” teması, yedi farklı ders kapsamında yüksek ilişki düzeyi göstermekte olup, öğretim programları içinde en fazla kapsanan temalardan biridir. “Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik”, içerik olarak en fazla karşılık bulan temel kavram olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, erken yaşlardaki eğitim programlarında değer eğitimi ve sosyal farkındalık konularına önem verildiğini göstermektedir. “Sağlık ve İyi Olma Becerileri” ile “Şiddet ve Şiddetten Korunma” da yüksek düzeyde ilişkilendirilmiş; ancak ilişkilendirildikleri ders sayısı tabloya yansıtılmamıştır.

Tablo 4: Teknik Rehber’deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (9-12 yaş)

Temel Kavram	MEB Programı İle İlişki Düzeyi	İlişkilendirilen Ders Sayısı
Şiddet ve Şiddetten Korunma	Yüksek	-
Sağlık ve İyi Olma Becerileri	En Fazla Karşılık Bulan	10 ders
İnsan Bedeni ve Gelişim	Orta	10 ders
Toplumsal Cinsiyeti Anlamak	Az	-
Cinsellik ve Cinsel Davranış	Çok az	1 ders (SRP)
Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı	Çok az	9 ders (SRP)

Bu yaş grubuna yönelik öğrenme hedeflerinin MEB öğretim programlarıyla ilişkilendirilmesi, bazı temel kavramların yoğun biçimde kapsandığını, bazılarının ise oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. “Sağlık ve İyi Olma Becerileri”, 10 farklı ders kapsamında ele alınmış ve en fazla karşılık bulan tema olmuştur. Bu durum, ortaokul döneminde sağlık, hijyen ve psikososyal iyilik hâli gibi kavramlara sistematik biçimde yer verildiğini göstermektedir. “İnsan Bedeni ve Gelişim” de yine 10 ders ile ilişkilendirilmiş, ancak ilişki düzeyi "orta" olarak değerlendirilmiştir. Bu, konunun dersler arasında dağıldığını ancak derinlemesine işlenmediğini düşündürmektedir. “Şiddet ve Şiddetten Korunma” teması yüksek düzeyde ilişkilendirilmiştir; ancak hangi derslerle ilişkilendirildiği belirtilmemiştir. Bu, şiddet karşıtı farkındalık çalışmalarının programa entegre edildiğine işaret etmekle birlikte, yapısal bütünlük açısından değerlendirilmesi gereken bir noktada olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan, “Toplumsal Cinsiyeti Anlamak” temasına ilişkin ilişkilendirme oldukça sınırlıdır ve ilişkilendirilen ders sayısı tabloya yansımamıştır.

Bu eksiklik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve rolleri gibi konuların yeterince görünür olmadığına işaret etmektedir.

Tablo:5 Teknik Rehber’deki Öğrenme Hedefleri ve MEB Programlarındaki Öğrenme Hedeflerinin Karşılaştırılması (13-15 yaş)

Temel Kavram	MEB Programı İle İlişki Düzeyi	İlişkilendiren Ders Sayısı
Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik	En fazla karşılık bulan	10 ders
İlişkiler	Az	8 ders
Sağlık ve İyi Olma Becerileri	Az	8 ders
İnsan Bedeni ve Gelişim	Az	-
Toplumsal Cinsiyeti Anlamak	Oldukça az	-
Şiddet ve Şiddetten Korunma	Oldukça az	1 öğrenme hedefi
Cinsellik ve Cinsel Davranış	Çok az	2 ders (SRP. SBTK)
Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı	Çok az	1 ders (SRP)

Ergenlik dönemi için önemli olan 13-15 yaş grubunda, öğrenme hedefleri ile MEB öğretim programları arasındaki ilişki, belirgin tematik farklılıklar göstermektedir. “Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik” teması, bu yaş grubunda en fazla karşılık bulan temel kavram olarak öne çıkmakta ve 10 dersle ilişkilendirilmiştir. Ancak “İlişkiler” ve “Sağlık ve İyi Olma Becerileri” gibi daha gündelik becerilere dayalı temalar yalnızca sekiz dersle ilişkilendirilmiş ve ilişki düzeyleri “az” olarak belirlenmiştir. Bu, bu kavramların kapsamlı şekilde ele alınmadığını göstermektedir. “İnsan Bedeni ve Gelişim”, “Toplumsal Cinsiyeti Anlamak”, “Şiddet ve Şiddetten Korunma”, “Cinsellik ve Cinsel Davranış” ve “Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı” gibi konular ise programlarla sınırlı düzeyde ilişkilendirilmiştir. Özellikle “Toplumsal Cinsiyeti Anlamak” ve “Şiddet ve Şiddetten Korunma”, yalnızca birkaç öğrenme hedefi ya da dersle ilişkilendirilmiş ve “oldukça az” düzeyinde temsil edilmektedir.

Ders kitapları analizinde eşleşme görülen pek çok öğrenme hedefinin ders kitaplarında, öğretmen kılavuz kitaplarında ya da etkinlik kitaplarında hiç karşılık bulmadığı görülmektedir. Ders kitaplarına aktarımda cinsel eğitimle ilgili öğrenme hedeflerinin kapsamının daraltıldığı, cinsellik konu ve kavramlarından uzak bir hale büründürüldüğü anlaşılmaktadır (TAPV-UNFPA, 2022). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli incelendiğinde eğitimin temel bir hak olduğu; kimlikleri nedeniyle kimsenin ayrı tutulamayacağı ve öğretim programlarının insanın bütün yönleriyle gelişimini esas aldığı görülmektedir. Öğrenci profili tasvirinde sağlıklı olmanın öneminden söz edilmektedir. Okuryazarlık becerileri ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ana beceriler içerisinde yer aldığı belirtilmektedir. Bütüncül eğitim yaklaşımı perspektifinde okul temelli planlama ve program dışı etkinliklere de yer verilmektedir. Ancak toplumsal cinsiyet, cinsellik, cinsel sağlık, cinsel davranış, üreme sağlığı kavramlarının model içinde var olmadığı görülmektedir (MEB, 2024).

2.2. Öğretmen Eğitiminde Cinsel Eğitim

Demirel (2023)'e göre cinsel eğitim; öğretmen adaylarının bilgi ve tecrübeleri, cinsel eğitim dersinin verim seviyesi ve öğretmenlerin kendi eğitim süreçlerinde ve yetişme döneminde cinsel eğitim dersinin yer alması gibi başlıklarla ilişkili bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının cinsel eğitim dersi almadıkları için bu konuda az bilgi ile hazır olmayış durumunda oldukları görülmektedir.

2.2.1. Lisans Programları

Hizmet öncesi öğretmen eğitimi, okullarda etkili cinsel eğitimin sağlanmasında temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu süreç, öğretmenlerin cinsel eğitim uygulamalarındaki güvenini artırarak öğretim kalitesini yükseltebilir ve uygulamada karşılaşılan engelleri azaltabilir (Carman vd., 2011). Sağlık Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu desteğiyle 2005-2015 yılları arasında Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Ulusal Stratejik Eylem Planının Güncelleştirilmesi Projesi kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları ve Yüksek Öğrenim Kuruluşu ile çeşitli iş birlikleri kurmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2005). Bu proje kapsamında örgün eğitim kapsamına alınmış ilk cinsel eğitim dersi, 1999 yılından

itibaren kabul eden üniversitelerin ders programlarında yer almıştır (Sağlık Bakanlığı, 2005; Gürsoy ve Gençalp, 2010; Esen, 2016). Eğitim Fakülteleri'nde 'Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi' isimli bir ders açılmış ve bu derste kullanılmak üzere 'Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi' başlıklı bir kitap yayımlanmıştır (Bulut, 2021).

Türkiye'de 1982 yılından itibaren öğretmen yetiştirme programları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinden Yüksek Öğretim Kurumu çatısı altındaki üniversitelere devredilmiştir. 1997, 2006, 2009 ve 2017 senelerinde öğretmen yetiştirme programlarında revize çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları (30 Mayıs 2018) dersleri incelenmiştir.

Buna göre Sınıf Öğretmenliği alanında zorunlu dersler incelendiğinde cinsel eğitim adında zorunlu bir ders olmadığı ancak ilişkili görünen dersler olduğu görülmektedir. Bu dersler; Eğitim Psikolojisi, İlkokulda Temel Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi Öğretimi, Fen Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Okullarda Rehberlik, Karakter ve Değer Eğitimi olarak sıralanmaktadır. Seçmeli derslere bakıldığında; Kapsayıcı Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim, Beslenme ve Sağlık, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, Çocuk Psikolojisi, Medya Okuryazarlığı ilişkili görülebilmektedir (YÖK, 2018).

Buna göre Fen Bilgisi Öğretmenliği alanında zorunlu dersler incelendiğinde cinsel eğitim adında bir ders olmadığı ancak ilişkili görülen dersler olduğu görülmektedir. Bu dersler; Eğitim Psikolojisi, Fen Öğretimi, Biyoloji, Okullarda Rehberlik, Disiplinlerarası Fen Öğretimi olarak sıralanmaktadır. Seçmeli derslere bakıldığında; Kapsayıcı Eğitim, Karakter ve Değer Eğitimi, Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim, Beslenme ve Sağlık, İnsan Hakları ve Demokrasi, Medya Okuryazarlığı, İnsan Anatomisi ve Fizyolojisi ilişkili görülebilmektedir (YÖK, 2018). Bunun yanında üniversitelerin bu konuda inisiyatif alabildiği görülmektedir. Örneğin Hacettepe Üniversitesinde cinsel eğitim kapsamında fen bilgisi öğretmenliği programında cinsel sağlık eğitimi dersinin seçmeli ders olarak okutulduğu bilinmektedir.

Buna göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında zorunlu dersler incelendiğinde cinsel eğitim adında zorunlu bir ders olmadığı ancak ilişkili görülen dersler olduğu görülmektedir. Bu dersler; Gelişim Psikolojisi, Fizyolojik Psikoloji, Okulda Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Karakter ve Değer Eğitimi, Yaşam

Dönemleri ve Uyum Problemleri olarak sıralanmaktadır. Seçmeli derslere bakıldığında; Çocuk Psikolojisi, Kapsayıcı Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim, Beslenme ve Sağlık, İnsan Hakları ve Demokrasi, Medya Okuryazarlığı, Okulda Ruh Sağlığı, Aile İçi Şiddet, dersleri bulunmaktadır. Ayrıca Cinsel Sağlık Eğitimi ve Çocuk İhmal ve İstismarı ve Toplumsal Cinsiyet seçmeli dersleri vardır. Var olan bu seçmeli derslerin seçime sunulması ve uygulanışı üniversitelere bırakılmıştır (YÖK, 2018) . Bazı üniversitelerde tüm seçmeli derslerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinde var olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak Kocaeli Üniversitesi verilebilir.

2.2.2. Hizmet İçi Eğitim

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, etkili ve verimli olabilmelerine katkı sunmak amacıyla bilgi, beceri ve tutumlarını süreklilik içinde dönüştüren bir yetişkin eğitimi olarak adlandırılabilir. Okul sistemlerinde etkililik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin eğitimi ile gerçekleştirilebilir diye düşünülmektedir (Bakioğlu, 1988: s.17).

MEB'in 2002 yılından itibaren öğretmenlere verilen hizmet içi eğitim planlarını paylaştığı görülmektedir. Bu planlarda görülen cinsel eğitimle ilişkili hizmet içi eğitimler erişilebildiği kadarıyla gösterilmektedir.

Tablo 6: MEB Cinsel Eğitimle İlişkili Bulunan Hizmet İçi Eğitimler

Eğitimin Adı	Eğitim Yılı	Eğitim Yeri	Katılımcılar
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2002	Ankara	Sağlık İşleri Daire Başkanlığı ile Ankara Valiliği'nce Seçilenler
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2002	İstanbul	Sağlık İşleri Daire Başkanlığı ile İstanbul Valiliği'nce Seçilenler
Ergenlerin Sağlık	2002	İstanbul	Öğretmenler ve Rehberlik Servisi

Bilincinin Geliştirilmesi Semineri			Uzmanları
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2002	İstanbul	Öğretmenler ve Rehberlik Servisi Uzmanları
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2002	İstanbul	Öğretmenler ve Rehberlik Servisi Uzmanları
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2002	İstanbul	Öğretmenler ve Rehberlik Servisi Uzmanları
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	Bursa	MEB, İKGV ve UNFPA Destegiyle Uygulanan Proje Protokolüne Seçilenler
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	İzmir	MEB, İKGV ve UNFPA Destegiyle Uygulanan Proje Protokolüne Seçilenler
Ergenlerin Sağlık			MEB, İKGV ve UNFPA
Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	Ankara	Desteğiyle Uygulanan Proje Protokolüne Seçilenler
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	Bursa	-
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	İzmir	-
Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Semineri	2003	Ankara	-
Ergenlerin Sağlık	2004	İstanbul	Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nca

Bilincinin Geliştirilmesi Semineri			Seçilenler
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Semineri	2008	Yalova	Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanlığı'nca Seçilenler
Ergenlik ve Gelişim Süreçlerinin Yönetimi Semineri	2016	İstanbul	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
Çocuk İhmal ve İstismarı Kursu	2017	İstanbul	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü
Çocuk İhmal ve İstismarı Kursu	2017	Yalova	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü
ETCEP Projesi Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kursu İhmal ve İstismar	2017	Ankara	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Seminer	2022	Ankara	Genel Müdürlüğü
İhmal ve İstismar Seminer	2022	Ankara	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
İhmal ve İstismar Seminer	2022	Ankara	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
İhmal ve İstismar Seminer	2023	Ankara	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
İhmal ve İstismar Seminer	2023	Ankara	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

Tablo incelendiğinde Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Çocuk İhmal ve İstismarı gibi cinsel eğitimle ilişkili konularda öğretmenlere hizmet içi eğitim planlandığı görülmektedir. Bu eğitimler planlanırken

Sağlık Bakanlığı, UNFPA, İKGV gibi vakıf ve kurumlarla iş birliği kurulduğu görülmektedir. Ancak tüm illere yaygınlaştırılmış ve süreklilik sağlanmış bir eğitim olmadığı ve eğitimlerin kısıtlı alanlarda kaldığı görülmektedir.

2.3. Öğretmen Öz Yeterliği

Öz yeterlik, kişinin belirli bir durumda ya da problem esnasında eğitim verme işinde başarılı olup olmama ya da problemler ile nasıl mücadele edeceğine dair kişisel inancını oluşturmaktadır (Recepoglu vd., 2019). Kişinin inançları, ders içi etkinlikleri yürütmesi ve sınıf içi davranışlarında belirleyici faktörlerdir. Öğretmen öz yeterliği verilen eğitimin verimliliğini etkilemektedir. Bandura (1997), öz yeterliğin bireyin davranışları üzerindeki kontrolünün yanı sıra düşünce sürecinin düzenlenmesini, motivasyonunu, duygusal ve psikolojik durumlarını da içerdiğini belirtmektedir. Dolayısıyla benzer yeteneklere sahip farklı kişiler veya farklı şartlar altında aynı kişi, öz yeterlik inancındaki değişikliklere bağlı olarak düşük, yeterli veya yüksek performans sergileyebilmektedir. Bir başka deyişle öz yeterlik inancı, bireyin yeteneklerinin doğrudan sonucu olmayan, ancak içinde bulunduğu durum ve sahip olduğu becerilerle bireyin ne yapabileceğini belirleyen içsel bir motivasyondur (Çolak vd., 2017). Yüksek yeterlik algısına sahip öğretmenlerin yeniliklere ve gelişmelere açık oldukları ve farklı yöntemleri denemeye daha arzulu oldukları gösterilmektedir (Guskey, 1988; Stein & Wang, 1988). Okullarda verilen eğitimlerin içeriklerinden bağımsız, öğretmenlerin yeterlik algıları, etkinliklerin etkililiğini arttırabilmektedir.

Woolfolk-Hoy (2000) da öz yeterliği üst seviyede olan öğretmenlerin, öğrenme süreci zor olan öğrencilerle ilgili süreçlerinde, öz yeterliği düşük olanlara göre daha sabırlı, öğrencilere yeni bilgilendirmeler yapmak adına daha arzulu ve ideal öğretmenlik duygularına sadık olduklarını ifade etmektedir (Babaoğlu ve Korkut, 2010: s.7). Öğretmenin kendisiyle ilgili bilgileri öz yeterlik inancını etkilerken, kendisi dışındaki etkenler ve kendisini ilgilendiren dış ve dolaylı etkenler çok büyük bir etkileme gücüne sahip değildir (Sağlam, 2018: s.51). Öğretmenin kendisiyle ilişkili olan öz yeterlik inancı okul ve ailenin okula yönelik tutumunu da

etkilemektedir. Billheimer'e (2006) göre yüksek öğretmen öz-yeterliği karar vermeyi, ailenin okula yönelik ilgisini artırmayı ve olumlu okul ortamı yaratmayı etkilemektedir (Telef, 2011: s.18).

Öğretmenlerin öz yeterlik inançları ve tutumları öğretmenlerin cinsel eğitimi nasıl verdiklerini etkilemektedir (Laoungang ve Wamba, 2024: s.3.). Öğretmen tutumları ve öğretim stratejileri, cinsel eğitim programlarının başarısını etkilemektedir. Daha önce yapılan sınırlı araştırmalar, öğretmenlerin tutumlarının ve öğretim biçimlerine yönelik inançlarının ergenlerin cinsel öz yeterlik inançlarının gelişimine olan ilişkilerini inceleyerek sınıf içi cinsel eğitim çalışmalarını etkilediğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının bilişleri, cinsellik eğitimi öğretme niyetiyle bağlantılıdır. Olumlu tutumlar ve yüksek öz yeterlik inancının, cinsellik eğitimi öğretme niyetini öngörmekte olduğu belirtilmektedir (Nunez vd., 2019). Öğretmenlerin öz yeterliliklerini her boyutta geliştirmek için öğretmen eğitiminde cinsiyet önyargısının ele alınmasının önemini vurgulamaktadır (Van Eycken vd., 2024). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerine dair öğretmen tutumları önemli görünmektedir.

2.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumları

Cinsiyet, bireyin doğuştan getirdiği biyolojik ve genetik özellikleri ifade ederken; toplumsal cinsiyet, bireyin içinde yaşadığı toplumda deneyim ve sosyal öğrenme yoluyla edindiği, kadınlık ve erkekliğe dair roller, sorumluluklar ve davranış kalıplarını kapsamaktadır (Haskan Avcı vd., 2016). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre toplumsal cinsiyet; kültüre özgü değerler, tutumlar, roller ve davranış kalıplarının cinsiyet temelinde bireylere atfedilmesi süreciyle şekillenmektedir (WHO, 2006). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet olgusundan söz edildiğinde, yalnızca bireysel kimlik değil, aynı zamanda kültürün, normların ve kurumların kadın ve erkekten ne beklediğini belirleyen yapısal düzenlemeler de kastedilmektedir (Haskan Avcı vd., 2016).

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin kadın ya da erkek olarak toplum tarafından kendilerine uygun görülen davranış, tutum ve sorumlulukları üstlenmeleri yönündeki beklentiler bütünüdür. Bu rollerin öğrenilmesinde kültürlenme süreci etkili

olup; bireyler, aile, okul, medya ve din gibi sosyalizasyon ajanları aracılığıyla bu rolleri içselleştirirler. Örgün eğitim sistemi de bu aktarımın önemli bir aracıdır. Özellikle örtük müfredat yoluyla, öğretmen tutumları ve ders materyalleri üzerinden toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının öğrencilere aktarıldığı görülmektedir (Haskan Avcı vd., 2016). Toplumsal cinsiyet rolleri, çoğu zaman ikili bir biçimde yapılandırılmaktadır: geleneksel ve eşitlikçi roller. Geleneksel cinsiyet rolleri bağlamında kadınlara çocuk bakımı, ev işleri, fedakârlık ve duygusal destek sunma gibi görevler yüklenirken; erkeklerden evin geçimini sağlama, aileyi koruma ve güçlü olma gibi beklentiler bulunmaktadır (Prus & Gee, 2003; Barry vd., 2006). Buna karşın eşitlikçi cinsiyet rolleri, bireylerin cinsiyetlerinden bağımsız olarak benzer sosyal, ekonomik ve duygusal rolleri paylaşmalarını ve yaşamın farklı alanlarında eşit sorumluluk üstlenmelerini esas almaktadır (Burt & Scott, 2002; Demirbilek, 2007).

Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında bireylerin bu rollere ilişkin düşünce, duygu ve davranış eğilimleri tutum kavramı ile açıklanır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, bireylerin bu rolleri ne ölçüde onayladığını, desteklediğini ya da reddettiğini gösterir. Tutumlar bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (eylem eğilimi) boyutlarıyla ele alınmaktadır. Dolayısıyla, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumları hem bireysel yaşamlarını hem de toplumsal ilişkilerini şekillendirme gücüne sahiptir (Dökmen, 2004).

Bu çerçevede öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları özel bir öneme sahiptir. Öğretmenler, gerek sözlü etkileşimleri gerekse örtük mesajları yoluyla öğrencilerin cinsiyet algılarını ve rollerini dolaylı olarak biçimlendirebilirler. Araştırmalar, öğretmenlerin eşitlikçi cinsiyet rolleri benimsediklerinde, öğrencilerin karşı cinsle daha olumlu deneyimler yaşadığını ve cinsiyet çeşitliliğinin değerini fark edebildiklerini göstermektedir (Farago vd., 2022). Benzer şekilde, Bem (1981) tarafından ortaya konan cinsiyet şeması kuramına göre, çocuklar maruz kaldıkları kalıp yargılara göre zihinsel şemalar geliştirerek cinsiyet rollerine dair algılarını oluştururlar. Bu nedenle, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki tutumları, öğrencilerin bu rollere yönelik geliştirdiği tutumları doğrudan etkileyebilmektedir.

Nitekim öğretmenlerin cinsiyetle ilgili tutumları, yalnızca rol model olmaları açısından değil, aynı zamanda cinsel eğitimin kalitesi açısından da belirleyici bir rol oynamaktadır. Günümüzde birçok ülkede cinsel eğitim, öğretmenlerin rehberliğinde yürütülmekte; ancak cinsiyet, cinsellik ve toplumsal roller hâlen bazı toplumlarda tabu niteliği taşıyabilmektedir (Bibina vd., 2023). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde de ikili cinsiyet kalıplarının okul ortamlarında sürdüğü ve bunun öğrenciler üzerinde sınırlayıcı etkiler oluşturduğu bildirilmektedir (Sheehy & Solvason, 2023).

Son yıllarda, cinsiyet körü eğitim yaklaşımlarına kıyasla toplumsal cinsiyet odaklı cinsel eğitim programlarının, istenmeyen gebelikleri ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları azaltmada daha etkili olduğu kanıtlanmıştır (Haberland & Rogow, 2015). Bu tür eğitimlerin başarıya ulaşmasında öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirleyici olduğu düşünülmektedir. Örneğin SexEd Library’de, cinsiyet ve cinsiyet rolleri hakkında farkındalık geliştirmeye yönelik bir ders modülü bulunmaktadır ve bu modülün etkinliği, öğretmenin bu kavramlara olan yaklaşımıyla doğrudan ilişkilendirilmektedir (Ardinger, 2012). Sonuç olarak, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki tutumları, yalnızca öğrencilerin toplumsal cinsiyet kimliklerinin şekillenmesinde değil, aynı zamanda etkili ve kapsayıcı cinsel eğitimin sunulmasında da kritik bir rol üstlenmektedir.

2.5. Cinsel Sağlık Okuryazarlığı

Cinsel sağlık, bireylerin cinsellik ve üreme sağlığı hakkında doğru ve kapsamlı bilgiye erişimini, riskler ve savunmasızlıkları hakkında bilgi sahibi olmalarını, cinsel sağlık hizmetlerine erişim yeteneğini ve cinsel sağlığı destekleyen bir ortamda yaşamayı gerektirmektedir (WHO, 2006). Cinsel sağlık bilgisi yüksek olan bireylerin, cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskinin daha düşük olduğu ve bu bireylerin cinsel sağlıklarına daha fazla dikkat ettikleri anlaşılmaktadır (Logie, 2023).

Cinsel sağlık okuryazarlığı bireylerin cinsel sağlıkla ilgili bilgilere erişme, bu bilgileri anlama, değerlendirme ve kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır

(Üstgörl, 2022). Cinsel sağlık okuryazarlık seviyesinin artmasinin cinsellik konusunda daha duyarlı olunmasıyla ilişkili olduğu; cinsel sağlık okuryazarlığının, cinsel tutumlara pozitif bir etkisi olan faktörlerin başında geldiği açıklanmaktadır (Vamos vd. 2020). Yüksek cinsel sağlık okuryazarlığı ile cinsel yolla bulaşan hastalık görölmesi arasında ters bir ilişki olduğu ve cinsel sağlığa verilen önemin arttığı görölmektedir (Üstgörl, 2022).

WHO (2016), cinsel sağlık okuryazarlığının ergenler ve genç kadınlar arasında geliştirilmesinin, bilgilerin doğru şekilde kavranmasına ve bu sayede hastalık risklerinin düşmesine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Gençler, güvenli, üretken ve tatmin edici bir yaşama hazırlık için doğru bilgilere giderek daha fazla ihtiyaç hissetmektedirler. Ancak, internetin ve bilişim dünyasının sunduğu kolay erişim sayesinde, cinsiyet, cinsellik ve ilişkilerle ilgili bilimsel temele dayanmayan yanıltıcı ve çelişkili bilgiler, çocukluktan yetişkinliğe geçişi zorlaştırabilir. Bu bilgilerin sağlıklı ve doğru olma ihtimali kadar yanıltıcı ve hatta sakıncalı olma ihtimali de oldukça muhtemeldir. Gençlerin, yetişkinliğe geçiş evresindeki bu hassas dönemde cinsel eğitimin ve cinsel sağlık okuryazarlığının önemi ortaya çıkmakta ve güvenli bir şekilde sağlıklı bilgi erişiminin sağlanması önemli görünmektedir.

Hong Kong Üniversitesi'nde yapılan bir derleme çalışmasında cinsel sağlık okuryazarlığı kazandırmada öğretim yaklaşımları ve bunların etkililiği tespit edilmeye çalışılmıştır (Haruna vd., 2018). Öğretmenler, öğrencilerinin akademik gelişimlerinin yanı sıra, onların kişisel gelişimlerine de katkı sağlamalı ve hayatlarına yön verme konusunda önemli bir kaynak olmalıdır. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının cinsellik eğitimi hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu konuda kendilerini rahat hissetmeleri için öğretmen yetiştirme süreçlerinde ve metotlarında ideal fırsatlar sunulması gerektiği çeşitli çalışmalarla dile getirilmektedir (Zeren ve Gürsoy, 2018; Deniz vd., 2015; Akça vd., 2017). Bu bağlamda cinsel sağlık okuryazarlığı bilgi edinme ve bilgileri rahatça ifade edebilme noktalarında cinsel eğitimde öğretmenlerin etkisinde önemli bir paya sahip görünmektedir.

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.6.1. Yurtiçi Araştırmalar

Cinsel eğitim konusunda öğretmenler ile ilgili yapılan yurtiçi araştırmalar şunlardır:

Gökdeniz (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırma projesi, ilköğretim öğretmenleri ve öğrenci velileri ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçları, ilköğretim düzeyinde cinsel eğitimin ayrı bir ders olarak verilmesi gerektiği yönünde güçlü bir eğilimin bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, ergenlik dönemi, cinsel organlar ve cinsel istismar gibi konuların cinsel eğitim kapsamında ele alınmasının önemi vurgulanmıştır. Öğretmenlerin cinsel konuları ele alma konusunda görece daha rahat oldukları, buna karşın velilerin cinsel eğitimi ahlaki değerlere aykırı buldukları belirlenmiştir.

Deniz vd. (2015) tarafından yürütülen çalışmada, öğretmen adaylarının cinselliğe ilişkin tutumları cinsiyet ve cinsel deneyim değişkenleri açısından incelenmiştir. Bulgular, cinselliğe yönelik tutumların hem cinsiyet hem de cinsel deneyimle ilişkili olduğunu göstermektedir. Kız öğretmen adaylarının, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara yönelik daha doğru tutumlara sahip oldukları; buna karşılık erkek öğretmen adaylarının evlilik öncesi cinsel ilişkiyi daha fazla onayladıkları ve cinselliğe ilişkin konulara daha fazla önem verdikleri belirlenmiştir.

Aksel ve Irmak (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı konusundaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve eğitim ihtiyaçları değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, öğretmenlerin hem lisans eğitimleri sırasında hem de hizmet içi eğitimlerde bu konuda yeterli bilgi edinmedikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcıların çocuk istismarına dair temel bilgilere sahip oldukları ancak resmi kurumlara bildirim süreçlerine ilişkin bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Akdemir (2016) tarafından yürütülen çalışmada, zihinsel engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik değerlere yaklaşımları

arasındaki ilişki incelenmiştir. İstanbul ilinde 329 öğretmen ile gerçekleştirilen çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu; çevresinde zihinsel engelli birey bulunan öğretmenlerin ise daha yapıcı ve duyarlı tutumlar sergilediği bulunmuştur.

Akça vd. (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırma, öğretmen ve yöneticilerin cinsel eğitime ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma, 244 katılımcı ile yürütülmüş ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun cinsel eğitimi desteklediği; ayrıca öğretmenlerin bu konuda mesleki eğitim almalarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Durgunkaya (2020) tarafından yapılan betimsel nitelikteki çalışmada, İstanbul ilinde öğrenim gören 401 ortaöğretim öğrencisinin görüşleri temel alınmıştır. Bulgulara göre, cinsel eğitimin şiddet eğilimlerini azaltmada etkili olduğu; ancak sosyal uyum üzerindeki etkisinin sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin cinselliğe ilişkin tutum ve davranışlarının büyük ölçüde kültürel ve toplumsal etkenlerden etkilendiği saptanmıştır.

Ertekin ve Bağlama (2020) çalışmasında, Türkiye’de cinsel eğitim konusuna yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin genel eğilimleri incelenmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde "cinsel eğitim" anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucunda, 1990-2018 yılları arasında hazırlanmış 17 tez analiz edilmiştir. Bulgular, tezlerin çoğunlukla Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Psikoloji alanlarında hazırlandığını, nicel yöntemlerin ve ölçme araçlarının sıklıkla kullanıldığını ve örneklem gruplarının genellikle öğretmenlerden oluştuğunu göstermektedir.

Güven (2021) tarafından yürütülen çalışmada, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylere yönelik kapsamlı cinsel eğitimin (KCE) özel eğitim alanına ve ilgili paydaşlara katkıları değerlendirilmiştir. Araştırmada, OSB’li bireylerin cinsel eğitim almasının temel bir hak olduğu, ebeveynlerin bu süreçte eşit sorumluluk taşıdığı ve özel eğitim öğretmenleri ile uzmanların iş birliğinin gerekliliği vurgulanmıştır. Çalışma, OSB’li bireylerin cinsel gelişimlerinin desteklenmesine yönelik yapılması gereken uygulamalara ilişkin öneriler sunmuştur.

Ünlüer ve İnan (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitime ilişkin görüş ve bilgi düzeylerini ortaya koymaktır. Araştırma bulgularına göre, katılımcılar cinsel eğitimin erken çocukluk döneminde verilmesi gerektiğini belirtmiş; bu görüşlerini çocukların bu yaşta yoğun merak duygusu geliştirmeleri ile gerekçelendirmişlerdir. Öğretmen adayları, cinsel eğitimin çocuğun sağlıklı bir birey olarak gelişmesine katkı sağlayacağını, yanlış bilgi içeren kaynaklardan korunmasına yardımcı olacağını ve çocuğun kendini koruyabilme becerilerini geliştireceğini ifade etmişlerdir. Cinsel eğitimi verecek kişi konusunda ise en çok anne-baba, öğretmen ve uzman görüşleri dile getirilmiştir.

2.6.2. Yurtdışı Araştırmalar

Cinsel eğitim konusunda öğretmenler ile ilgili yapılan yurtdışı araştırmalar şunlardır:

Kirby (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ergenlerde istenmeyen gebelikleri ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları (CYBH) önleme amacıyla yürütülen, hem yalnızca cinsel perhizi içeren hem de kapsamlı cinsel eğitimi kapsayan 56 müdahale programı incelenmiştir. Bulgulara göre, sadece cinsel perhize odaklanan dokuz programdan yalnızca üçü cinsel davranışlar üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler göstermiştir. Buna karşılık, kapsamlı cinsel eğitim programlarının yaklaşık üçte ikisinin, ergenlerin cinsel ilişkiye başlama yaşını geciktirme ve genel olarak cinsel davranışlarını olumlu yönde etkileme konusunda etkili olduğu saptanmıştır.

Christensen (2013), Kuzey Dakota'daki ortaöğretim kurumlarında sunulan cinsel sağlık eğitimi içerikleri ile bu eğitimi veren öğretmenlerin bireysel özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin kişisel inançlarının ve öz yeterlik algılarının sınıf içindeki cinsel sağlık eğitimi uygulamalarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Chen ve Barrington (2017) tarafından yürütülen çalışmada, öğrenci ve öğretmenlerin çevrim içi cinsellik eğitime yönelik algıları değerlendirilmiştir. "MyHealthEd" adlı dijital müdahalenin, Kuzey Karolina'daki öğrenciler başta olmak üzere, kırsal ve yetersiz hizmet alan bölgelerde yaşayan gençler için kaliteli sağlık eğitimi erişimini artırma potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir.

Kalke vd., (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, cinsel sağlık eğitimi için geliştirilen mobil uygulamalar kapsamlı cinsel eğitim (KCE) kriterleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen uygulamaların yalnızca %1'inin KCE ölçütlerini karşıladığı saptanmıştır. Uygulamaların çoğunun cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve gebelikten korunma gibi konulara odaklandığı; ancak ergenlik, cinsel kimlik ve kişisel güvenlik gibi alanlarda içerik eksiklikleri bulunduğu görülmüştür.

Haruna vd., (2018) tarafından Hong Kong Üniversitesi'nde yürütülen derleme çalışması, cinsel sağlık okuryazarlığını geliştirmeye yönelik öğretim yaklaşımlarını ve bu yaklaşımların etkililiğini incelemeyi amaçlamıştır. Bulgular, oyunlaştırma yöntemlerinin öğrencilerin katılım, ilgi ve motivasyonlarını artırarak öğrenme sürecini desteklediğini ve bilginin içselleştirilmesini kolaylaştırdığını göstermiştir.

Greenan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kamu kurumlarında görev yapan cinsel sağlık eğitimcilerinin, ergenlere yönelik cinsel sağlık eğitimi sunarken hissettikleri rahatlık düzeyleri ile karşılaştıkları zorluklar incelenmiştir. Katılımcı verileri, kapsayıcı cinsel sağlık eğitim programlarının eğitimcilerin konuyla ilgili rahatlık düzeyini artırabileceğini; öğretmen eğitimi ve uygun öğretim materyallerinin bu süreci desteklediğini ortaya koymuştur.

Robinson vd., (2019), Kanada'daki tüm ilkökul sağlık eğitimi müfredatlarında yer alan cinsel sağlık eğitimi çıktılarını özetlemeyi ve eleştirel bir analiz sunmayı amaçlamışlardır. Elde edilen bulgular, eyaletler arasında belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koyarken, çalışmanın Kanada ve diğer Batılı eğitim sistemlerinde cinsel sağlık eğitimiyle ilgilenenler için önemli bir referans niteliği taşıdığı ifade edilmiştir.

Rose vd., (2019) tarafından yapılan çalışmada, kapsamlı cinsel eğitimin (KCE) sunumu ve katılımı sırasında eğitimciler ve öğrenciler tarafından algılanan rahatlık düzeylerini etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Bulgular, dikkat dağıtıcı davranışlar, zaman kısıtlılığı ve uygun fiziki ortam eksikliği gibi engelleri ortaya koyarken; mesleki gelişim ve sınıf içi kuralların belirlenmesi gibi etmenlerin bu süreci kolaylaştırıcı rol oynadığını göstermiştir.

Walker vd., (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, kapsamlı cinsellik eğitiminin etkililiğini artıran faktörler değerlendirilmiştir. Bulgular, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, destekleyici okul ortamlarının oluşturulması ve cinsellik eğitiminin eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Rabitte (2020) alışmasında, kapsamlı cinsel eğitimin cinsel azınlıklar açısından nasıl yapılandırıldığı incelenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki cinsellik eğitimi programları üzerinden yapılan analizde, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim konularının eğitim müfredatına dahil edilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Fernandez vd., (2021), cinsel eğitimde kullanılan uygulama yöntemlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Araştırmada okul temelli, dijital ve karma (blended) yöntemler incelenmiş; karma programların öğrenme ıktıları açısından daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak, çalışmada cinsel eğitim programlarının etkililiği ve yeni teknolojilerin bu süreçteki rolü ön plana çıkarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, betimsel tarama modeli benimsenmiştir. Betimsel araştırmalar, bir durumu olduğu şekliyle tanımlamayı ve mevcut koşulları herhangi bir müdahalede bulunmadan ortaya koymayı amaçlayan çalışmalardır (Karasar, 1998). Bu model, araştırma konusuna ilişkin mevcut durumu nesnel bir biçimde analiz etmeye olanak tanır; değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisi kurmaksızın durumu betimlemeye yöneliktir.

Betimsel araştırma modeli, bireylerin tutum, düşünce ve davranışlarının sistematik biçimde incelenmesini sağladığı için özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla tercih edilmektedir (Büyüköztürk, 2016). Bu bağlamda, kapsamlı cinsel eğitim verme sorumluluğu taşıyan öğretmen ve psikolojik danışmanların mevcut durumlarının belirlenmesi amacıyla söz konusu modelin kullanılması, araştırma amacına uygunluk göstermektedir.

Araştırma kapsamında, betimsel modelin bir türü olan **ilişkisel tarama modeli** kullanılmıştır. İlişkisel tarama, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve bu değişimin derecesini ortaya koymayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 1998). Bu yöntem aracılığıyla, değişkenler arasındaki ilişkiler betimsel düzeyde incelenmiştir.

Ayrıca, araştırma verilerinin analizinde **frekans analizi** tekniğinden yararlanılmıştır. Frekans analizi, bir değişkenin her bir değerinin kaç kez gözlemlendiğini belirlemeye yarayan temel bir istatistiksel yöntemdir ve verilerin dağılımını özetlemede etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Akbulut, 2010).

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırma örneklemini, 2024-2025 eğitim öğretim döneminde MEB bünyesinde görev yapmakta olan 558 öğretmen ve psikolojik danışmandan oluşmaktadır. Araştırma grubunun seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi herhangi bir olasılığa dayanmayan maddi imkanlar, zaman ve işgücü konularında sorunlar yaşanması durumunda uygulama kolaylığı ve kişilere erişim kolaylığı sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2016: s.13).

Tablo 7: Araştırma Örnekleminin Özellikleri

Değişken	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	437	78,3
	Erkek	121	21,7
Branş	Fen Bil.	114	20,4
	PDR	204	36,6
Mesleki Deneyim	Sınıf Öğ.	240	43,0
	1-9 Yıl	219	39,2
	10-19 Yıl	197	35,3
	20-29 Yıl	118	21,1
Görev Bölgesi S.E.D.	30 Yıl ve Üzeri	24	4,3
	Düşük	176	31,5
	Orta	296	53,0
Cinsel Eğitime Dair Eğitim Alıp Almadıkları	Yüksek	86	15,4
	Evet	128	22,9

	Hayır	430	77,1
Çocukların Cinsel Eğitim Alıp Almaması	Evet	536	96,1
	Hayır	22	3,9
Çocuklara Cinsel Eğitim Verip Vermedikleri	Evet	284	50,9
	Hayır	274	49,1
Toplam		558	%100

Bu tabloda araştırma örnekleminde olan katılımcıların özellikleri; cinsiyetleri, branşları, mesleki deneyimleri, görev bölgelerinin sosyoekonomik düzeyi, lisans/hizmet içi eğitimlerde cinsel eğitim alıp almama durumları, çocukların cinsel eğitim alıp almamalarına ilişkin cevapları, çocuklara cinsel eğitim verip vermediklerine ilişkin cevapları ile ortaya konulmuştur.

Tablo 8: Katılımcıların Kapsamlı Cinsel Eğitim İle İlgili Aldıkları Eğitimlere Yönelik Özellikleri

Eğitim Türü	Branş	Frekans (n)	Yüzde (%)
Lisans Eğitimi	Fen Bilgisi Öğretmenliği	14	20,0
	Psikolojik Danışmanlık	44	62,9
	Sınıf Öğretmenliği	12	17,1
	Toplam	70	%100
Bireysel Alınan Eğitimler	Fen Bilgisi Öğretmenliği	6	14,3
	Psikolojik Danışmanlık	32	76,2
	Sınıf Öğretmenliği	4	9,5
	Toplam	42	%100
Hizmet İçi Eğitim	Fen Bilgisi Öğretmenliği	1	8,3
	Psikolojik Danışmanlık	10	83,3
	Sınıf Öğretmenliği	1	8,3
	Toplam	12	%100

Cinsel eğitime yönelik lisans/hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin branşlara göre hangi eğitim kademesinde cinsel eğitim aldıkları tabloda gösterilmektedir. 128 katılımcı evet derken dört cevap ilişkisiz bulunarak frekans analizinden çıkarılmıştır. Tabloda görüldüğü gibi en fazla eğitim aldığını ifade eden branşın Psikolojik Danışmanlık olduğu saptanmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi ve Anket Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği, Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği ve Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi ve Anket Formu

Demografik bilgi ve anket formu, araştırmaya dahil olan katılımcıların kişisel bilgilerine ve cinsel eğitime dair açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara ulaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Demografik bilgi ve anket formu tek bir uygulama formu ve çevrim içi form halinde katılımcılara iletilmiştir. Bu form katılımcılardan yaş, cinsiyet, branş, mesleki deneyim ve çalışılan bölgenin sosyoekonomik düzeyine ilişkin soruları içermektedir. Bununla birlikte formda katılımcıların cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitim alıp almama durumları, aldılarsa hangi eğitimleri aldıkları, çocuğa cinsel eğitimin kaç yaşından itibaren verilmesi ve kim tarafından verilmesi soruları ile son olarak katılımcıların cinsel eğitim verme durumlarını içeren sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRÖ)

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRÖ) 2011 yılında Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0.92 olarak saptanmıştır. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRÖ), üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarını değerlendirmek amacıyla

kullanılan bir ölçektir. Ölçeğin eşitlikçi cinsiyet, evlilikte cinsiyet, kadın cinsiyet, erkek cinsiyet ve geleneksel cinsiyet olmak üzere beş alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt faktörlerinin birbirleriyle olan korelasyonlarının 0.65-0.35 arasında olduğu bulunmuştur.

Ölçek, toplumsal cinsiyet rol tutumlarını belirleyen 38 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi olup ölçeğin seçenekleri, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” dur. Ölçeğin puanlanmasında; her bir madde için, geleneksel tutum gösteren ifade için, “Kesinlikle Katılmıyorum” beş puan, “Katılmıyorum” dört puan, “Kararsızım” üç puan, “Katılıyorum” iki puan ve “Tamamen Katılıyorum” bir puan verilirken, eşitlikçi tutum gösteren ifadeler için ters biçimde puanlandırılır. Bu puanlama sonucuna göre en yüksek puan ‘190’, en düşük puan ise ‘38’ olarak belirtilir. Ölçekten alınan en yüksek değer toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘eşitlikçi tutuma sahip’ olduğunu, en düşük değer ise; öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘geleneksel tutuma sahip olduğunu’ göstermektedir. (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

3.3.3. Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği(ÖÖÖ)

Öğretmen Öz yeterliği Ölçeği Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından geliştirilen öğretmenlerin öz yeterlik inançlarına yönelik ölçek, Çapa vd.(2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinal halinde 24 soruluk uzun form ve 12 sorudan oluşan kısa form bulunmaktadır. Orijinal formda, öğretimi karmaşık bir faaliyet ve öğretmen yeterliliğini de en az üç farklı faktörü temsil eden çok yönlü bir yapı olarak kavramsallaştırmaktadır: Sınıf Yönetimi Yeterliği, Öğrenci Katılımını Teşvik Etme Yeterliği ve Öğretim Stratejilerini Kullanma Yeterliği. Araştırmacılar ve okul liderleri tarafından öğretmen öz yeterliliğini belirli bir zamanda ve mesleki gelişim programlarına katılmadan önce ve sonra ölçmek için tasarlanmıştır ve kullanılmaktadır (Jamil vd. 2012).

Ölçeğin Türkçe versiyonu 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120 olarak belirtilmektedir. Yüksek puanlar öğretmen öz yeterliğinin artması, düşük puanlar ise öğretmen öz yeterliliğinin

azalması ile ilişkilidir. Ölçeğin güvenirlik ve doğrulayıcı faktör analizi ile adaptasyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Puanların güvenirliğine dair iç tutarlılık tahminleri ölçeğin tamamı için .95 ve sınıf yönetimine ilişkin alt ölçekte .84, öğrenci katılımına ilişkin alt ölçekte .82 ile öğretim stratejileri .86 arasında değişmektedir (Çapa vd., 2005).

3.3.4. Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği(CSOÖ)

Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği 17 maddeden oluşmaktadır. Üstgörül (2022) tarafından geliştirilen ölçeğin Güvenirlik kat sayısı Cronback Alfa değeri .88 olduğu bulunmuştur. Ölçek 5’li likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. CSOÖ, cinsel bilgi ve cinsel tutuma yönelik iki boyutlu bir yapıda hazırlanmıştır. Cinsel bilgi alt boyutunda 12 madde yer almakta olup en düşük 12 puan en yüksek 60 puan alınmaktadır. Cinsel tutum alt boyutu beş maddeden oluşmakta olup ters kodlanmaktadır. Bu bölümden alınacak en düşük puan beş, en yüksek puan 25 olarak kabul edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 17, en yüksek puan 85 olarak belirtilmektedir. Ölçeğinin alt boyutlarından ve ölçeğin genelinden alınan puanların yükselmesi, yüksek cinsel sağlık okuryazarlığına işaret etmektedir. Alt boyutlardan farklı puanlar alınabileceği gibi ölçekten dijital okuryazarlığa ilişkin toplam bir puan da elde edilebilmektedir. Puanların yükselmesi, yüksek cinsel sağlık okuryazarlığına işaret etmektedir (Üstgörül, 2022).

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verilerinin toplanması için Kocaeli Üniversitesi’nden etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verileri çevrimiçi ve yüz yüze olarak iki şekilde toplanmıştır. Ölçeğin uygulanması için demografik bilgi ve anket formu, toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği, öğretmen öz yeterlik ölçeği ve cinsel sağlık okuryazarlığı ölçeğini içeren uygulama formu ve çevrim içi form oluşturulmuştur. Oluşturulan

formlar gönüllü 560 öğretmen tarafından doldurulmuştur. Ölçeklerin uygulama süresi yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Araştırmada toplanan çevrimiçi veriler .xlsx (excel) çalışma dosyası formatında bilgisayara aktarılmış ve yüz yüze toplanan veriler de aktarılan verilere eklenmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada verilerin analizi yapılırken öncelikle eksik veri olup olmadığına bakılmıştır. Araştırma verileri çoğunlukla çevrimiçi olarak toplandığından ölçeklerden edinilen verilere ilişkin eksik veri ile karşılaşılmamış olup açık uçlu sorulara ilişkin anlamsız cevaplar frekans analizi sürecinin dışında bırakılmıştır. Eksik veri değerlendirmesinden sonra araştırmadaki uç değerler kontrol edilmiştir. Yapılan kontrol sonrası 2 veri uç değer olarak değerlendirilmiş ve veri setinden silinmiştir. Bunun sonucunda 558 veri ile değerlendirme ve analizlere devam edilmiştir. Araştırmada yer alan verilerin normallik testleri de yapılmıştır ve sonuçlarda verilerin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu sebepten dolayı da araştırmada parametrik testler kullanılmıştır. Nicel verilerin düzenlenmesi SPSS paket programıyla yapılmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin frekans dağılımı Microsoft Excel programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında, değişkenlerin gözlem sayıları ve yüzdelik dağılımları hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, öğretmen öz yeterliği ve cinsel sağlık okuryazarlığı düzeyleri ve araştırmanın alt problemlerine dair yapılan analizlerin detaylı bulgularına yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği, Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği ve Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir.

➤ *Veri Toplama Araçlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmen öz yeterlik ölçeği, toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve cinsel sağlık okuryazarlık ölçeğine vermiş oldukları cevapların varsayımları test edilmiştir. Bu ölçeklere ait verilere normallik testi uygulanmıştır. Normallik testine yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Normallik Analizi

Kolmogorov –Smirnov						
Ölçekler	$\bar{X}$	Standart	Çarpıklık	Basıklık	İstatistik	P
		Hata				

ÖÖÖ*	90,98	0,443	-0,054	1,275	0,075	,000
TCÖ**	166,78	0,739	-0,856	0,627	0,092	,000
CSOÖ***	50,56	0,379	0,243	1,103	0,068	,000

* Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği

** Toplumsal Cinsiyet Ölçeği

*** Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği

Tabloya bakıldığında ölçek puanlarının ortalamalarının Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği için 90,98, Toplumsal Cinsiyet Ölçeği için 166,78 ve Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği için ise 50,56 olduğu görülmüştür. Verilerin çarpıklık değeri -0,856 ile 0,243; basıklık değeri ise 1,275 ile 0,627 aralığındadır. Tabachnick vd. (2013), normallik analizlerinde +1,5 ve -1,5 aralığındaki çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Ölçeklerin dağılımı normal olarak kabul edilmiştir.

➤ *Birinci Alt Problem: "Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlıkları, öğretmen öz yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri ne düzeydedir?"*

Bu alt probleme ilişkin ilk olarak katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı düzeylerine ait betimsel istatistiksel bulgulara yer verilmiştir. İkinci tabloda katılımcıların öz yeterlik düzeyleriyle ilgili betimsel istatistiklere yer verilirken son olarak katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlıklarına Yönelik Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Maksimum	Ranj	$\bar{X}$	Ss
Cinsel Sağlık Okuryazarlığı	558	21,00	85,00	64,00	50,56	8,96

Cinsel Bilgi	558	1,17	5,00	3,83	3,22	0,66
Cinsel Tutum	558	1,00	5,00	4,00	2,38	0,64

Tabloda araştırmaya katılan katılımcı sayısı ile araştırmada kullanılan cinsel sağlık okuryazarlığı ölçeğinin ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları, ranj değerleri ve standart sapma puanları gösterilmiştir.

Tablo 11: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterliklerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Maksimu	Ranj	$\bar{X}$	Ss
Öğretmen Öz yeterliği	558	52,00	120,00	68,00	90,98	10,47
Öğrenci Katılımını Sağlama	558	2,00	5,00	3,00	3,70	0,47
Öğretim Stratejileri	558	2,25	5,00	2,75	3,79	0,48
Sınıf Yönetimi	558	2,13	5,00	2,88	3,88	0,48

Tabloda araştırmaya katılan katılımcı sayısı ile kullanılan öğretmen öz yeterliği ölçeğinin ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları, ranj değerleri ve standart sapma puanları gösterilmiştir.

Tablo 12: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Maksimu	Ranj	$\bar{X}$	Ss
Toplumsal Cinsiyet Roller	558	93,00	190,00	97,00	166,78	17,46
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	558	3,25	5,00	1,75	4,69	0,40
Kadın Cinsiyet Rolü	558	1,50	5,00	3,50	4,01	0,77
Evlilikte Cinsiyet Rolü	558	2,25	5,00	2,75	4,73	0,35
Geleneksel Cinsiyet Rolü	558	1,75	5,00	3,25	4,12	0,68
Erkek Cinsiyet Rolü	558	2,00	5,00	3,00	4,37	0,56

Tabloda araştırmada kullanılan toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin ve ölçek alt boyutlarının puan ortalamaları, ranj değerleri ve standart sapma puanları gösterilmiştir.

- *İkinci Alt Problem: " Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?"*

Bu alt probleme yönelik olarak, katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı, öğretmen öz yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t testi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 13: Cinsiyete Göre Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Far	T	sd	P
CSO*	Erkek	121	49,58	10,10	-1,26	-1,364	5560,173	
	Kadın	437	50,84	8,61				
Cinsel Bilgi	Erkek	121	3,16	0,71	-0,83	-1,218	5560,224	
	Kadın	437	3,24	0,65				
Cinsel Tutum	Erkek	121	2,34	0,73	-0,51	-0,777	5560,437	
	Kadın	437	2,39	0,62				

* Cinsel Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık boyutu ile cinsel bilgi ve cinsel tutum alt boyutları incelenmiş olup; cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmüştür.

Tablo 14: Cinsiyete Göre Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama	T	sd	p
	t				ma			

Farkı								
ÖÖ*	Erkek	121	91,87	9,87	1,14	1,063	5	0,288
	Kadın	437	90,73	10,63				
ÖKS**	Erkek	121	3,68	0,50	0,02	-0,486	556	0,627
	Kadın	437	3,70	0,47				
ÖS***	Erkek	121	3,84	0,40	0,07	1,668	231	0,097
	Kadın	437	3,77	0,50				
SY****	Erkek	121	3,96	0,47	0,09	1,892	556	0,059
	Kadın	437	3,86	0,49				

*Öğretmen Öz yeterliği

**Öğrenci Katılımını Sağlama

***Öğretim Stratejileri

****Sınıf Yönetimi

Tablo incelendiğinde katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeyleri ile öğrenci katılımını sağlama öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi alt boyut düzeyleri incelenmiş olup; cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı görülmüştür.

Tablo 15: Cinsiyete Göre Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	sd	p
TCR*	Erkek	121	153,87	21,67	-16,48	-	149	0,000
	Kadın	437	170,35	14,19		9,964		
EsCR**	Erkek	121	4,43	0,46	-0,33	-8,784	158	0,000
	Kadın	437	4,77	0,34				
KaCR***	Erkek	121	3,52	0,91	-0,64	-8,635	156	0,000
	Kadın	437	4,16	0,66				
EvCR****	Erkek	121	4,44	0,52	-0,37	-11,418	134	0,000
	Kadın	437	4,82	0,24				
GCR*****	Erkek	121	3,73	0,84	-0,49	-7,436	153	0,000
	Kadın	437	4,23	0,58				
ErCR*****	Erkek	121	4,15	0,64	-0,28	-4,505	556	0,000
	Kadın	437	4,43	0,52				

*Toplumsal Cinsiyet Rollerini, **Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, ***Kadın Cinsiyet Rolü, ****Evlilikte Cinsiyet Rolü, *****Geleneksel Cinsiyet Rolü, *****Erkek Cinsiyet Rolü

Tablo incelendiğinde katılımcılarda toplumsal cinsiyet rolü düzeyleri ile eşitlikçi cinsiyet rolü kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyut düzeyleri incelenmiş olup toplumsal cinsiyet rolü ve alt boyutlarda kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcıların puanlarından istatistiksel anlamda daha yüksek olduğu görülmüştür.

Üçüncü Alt Problem: " Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri branşlarına göre farklılık göstermekte midir?"

Bu alt probleme ilişkin olarak, katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı, öğretmen öz yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeylerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek faktörlü anova analizi sonucunda ulaşılan bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
CSO	Fen B.	114	53,36	8,979
	P.D.R.	204	50,27	8,035
	Sınıf Öğ.	240	49,49	9,459
Cinsel Bilgi	Fen B.	114	3,42	,64096
	P.D.R.	204	3,26	,62060
	Sınıf Öğ.	240	3,09	,68779
	Fen B.	114	2,45	,62486

Cinsel Tutum	P.D.R.	204	2,22	,55471
	Sınıf Öğ.	240	2,46	,69847

Tablo 17: Branşa göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalama	F	P	Anlamlı Fark
CSO	Gruplararası	1189,637	2	594,819	7,571	,001	Fen Bilgisi > Sınıf Öğ.ve PDR
	Grup içi	43605,137	555	78,568			
	Toplam	44794,774	557				
Cinsel Bilgi	Gruplararası	8,711	2	4,355	10,171	,000	Sınıf Öğ. < Fen Bilgisi ve PDR
	Grup içi	237,670	555	,428			
	Toplam	246,381	557				
Cinsel Tutum	Gruplararası	7,051	2	3,526	8,768	,000	PDR < Fen Bilgisi ve Sınıf Öğ.
	Grup içi	223,184	555	,402			
	Toplam	230,235	557				

Tablo incelendiğinde cinsel sağlık okuryazarlığı genel puanı, cinsel bilgi alt boyutu ve cinsel tutum alt boyutuna ait dağılımların istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre ölçeğin geneli incelendiğinde bulunan anlamlı farkın Fen Bilgisi öğretmenliği ile Sınıf

Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlar arasında olduğu görülmüştür. Cinsel bilgi alt boyunda Sınıf Öğretmenliğinin madde ortalamaları, Fen Bilgisi öğretmenliği madde ortalamaları ve Psikolojik Danışmanlar madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Cinsel tutum alt boyunda ise Psikolojik danışmanların madde ortalamaları Fen Bilgisi öğretmenliği madde ortalamaları ve Sınıf Öğretmenliğini madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur.

Tablo 18: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
ÖÖ	Fen B.	114	94,05	9,271
	P.D.R.	204	88,37	10,461
	Sınıf Öğ.	240	91,73	10,557
ÖK	Fen B.	114	3,80	,443
	P.D.R.	204	3,61	,457
	Sınıf Öğ.	240	3,72	,492
ÖS	Fen B.	114	3,94	,408
	P.D.R.	204	3,66	,496
	Sınıf Öğ.	240	3,82	,474
SY	Fen B.	114	4,01	,418
	P.D.R.	204	3,76	,498
	Sınıf Öğ.	240	3,91	,478

Tablo 19: Branşa göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçe k	Varyan s Kaynağı	Kareler Toplam ı	Sd ı	Kareler Ortalamas ı	F	P	Anlamlı Fark
ÖÖ	Gruplar arası	2600,950	2	1300,475	12,32 3	,00 0	PDR <Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
	Grup içi	58569,833	55	105,531			
	Toplam	61170,783	55 7				
ÖK	Gruplar arası	2,932	2	1,466	6,634	,00 1	PDR <Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
	Grup içi	122,638	55	,221			
	Toplam	125,570	55 7				
ÖS	Gruplar arası	6,114	2	3,057	13,82 8	,00 0	PDR <Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
	Grup içi	122,687	55	,221			
	Toplam	128,800	55 7				
SY	Gruplar arası	4,805	2	2,403	10,66 9	,00 0	PDR <Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
	Grup içi	124,984	55	,225			
	Toplam	129,790	55 7				

Tablo incelendiğinde öğretmen öz yeterliği ölçeği genel puanı öğrenci katılımını sağlama alt boyutu, öğretim stratejileri alt boyutu ve sınıf yönetimi alt boyutuna ait dağılımların istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna

ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre ölçeğin geneli incelendiğinde bulunan anlamlı farkın Fen Bilgisi öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık arasında olduğu görülmüştür. Öğrenci katılımını sağlama alt boyutunda Psikolojik danışmanların madde ortalamaları, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Öğretim stratejileri alt boyutunda Psikolojik danışmanların madde ortalamaları, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Sınıf yönetimi alt boyutunda Psikolojik Danışmanların madde ortalamaları, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur.

Tablo 20: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Branşa Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
TCR	Fen B.	114	161,33	16,699
	P.D.R.	204	171,00	14,785
	Sınıf Öğ.	240	165,78	19,054
EsCR	Fen B.	114	4,61	,384
	P.D.R.	204	4,73	,343
	Sınıf Öğ.	240	4,68	,438
KaCR	Fen B.	114	3,75	,839
	P.D.R.	204	4,23	,635
	Sınıf Öğ.	240	3,96	,793
EvCR	Fen B.	114	4,67	,316
	P.D.R.	204	4,79	,285

	Sınıf Öğ.	240	4,71	,416
	Fen B.	114	3,90	,662
GCR	P.D.R.	204	4,29	,575
	Sınıf Öğ.	240	4,07	,730
	Fen B.	114	4,27	,510
ErCR	P.D.R.	204	4,42	,517
	Sınıf Öğ.	240	4,36	,604

Tablo 21: Branşa göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçe k	Varyan s Kaynağ ı	Karele r Topla mı	Sd	Karele r Ortalam ası	F	P	AnlamlıFar k
	Grupla rarası	7270,146	2	3635,0 73	12,40 3	,00 0	PDR > Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
TCR	Grup içi	162662,04	555	293,08 5			
	Toplam	169932,19	557				
	Grupla rarası	1,045	2	,523	3,350	,036	PDR > Fen Bilgisi
EsC R	Grup içi	86,588	555	,156			
	Toplam	87,634	557				
	Grupla	17,602	2	8,801	15,65	,00	PDR > Sınıf Öğ.

	rarası				5	0	ve Fen Bilgisi
KaC R	Grup içi	312,013	555	,562			
	Toplam	329,615	557				
	Grupla rarası	1,224	2	,612	4,897	,008	PDR > Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
EvC R	Grup içi	69,362	555	,125			
	Toplam	70,586	557				
	Grupla rarası	11,711	2	5,856	13,301	,000	PDR > Sınıf Öğ. ve Fen Bilgisi
GCR	Grup içi	244,335	555	,440			
	Toplam	256,046	557				
	Grupla rarası	1,682	2	,841	2,726	,066	
ErCR	Grup içi	171,250	555	,309			
	Toplam	172,932	557				

Tablo incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri genel puanı, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutuna ait dağılımların istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre anlamlı farkın Fen Bilgisi öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık arasında olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği genel değerlendirmesinde Psikolojik Danışmanlık toplumsal cinsiyet rolleri puan ortalamaları Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü sağlama alt boyutunda Psikolojik danışmanların madde ortalamaları Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda Psikolojik Danışmanların madde

ortalamaları, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu Psikolojik danışmanların madde ortalamaları, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda Psikolojik Danışmanların madde ortalamaları Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur.

Dördüncü Alt Problem: " Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri mesleki deneyimlerine göre farklılık göstermekte midir?"

Bu alt problem doğrultusunda, katılımcıların mesleki deneyimlerine ilişkin betimsel istatistikler tablolastırılmıştır. Mesleki deneyim sürelerine göre araştırmada kullanılan ilgili değişkenlerle anlamlı bir fark bulunup bulunmadığının saptanmasına yönelik yapılan tek faktörlü anova sonucunda ulaşılan bulgular tablolar halinde paylaşılmıştır.

Tablo 22: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Mesleki Deneyim	N	$\bar{X}$	Ss
CSO	1-9 Yıl	219	50,20	8,750
	10-19 Yıl	197	49,71	8,702
	20-29 Yıl	118	51,81	9,102
	30 Yıl ve Üzeri	24	54,83	10,984
	1-9 Yıl	219	3,21	,653

Cinsel Bilgi	10-19 Yıl	197	3,17	,665
	20-29 Yıl	118	3,28	,682
	30 Yıl ve Üzeri	24	3,38	,675
Cinsel Tutum	1-9 Yıl	219	2,32	,696
	10-19 Yıl	197	2,32	,554
	20-29 Yıl	118	2,48	,613
	30 Yıl ve Üzeri	24	2,85	,732

Tablo 23: Mesleki Deneyime göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S d	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
CSO	Gruplar arası	792,302	3	264,101	3,325	,019	30 Yıl ve Üzeri > 10-1 Yıl
	Grup içi	44002,473	554	79,427			
	Toplam	44794,774	557				
Cinsel Bilgi	Gruplar arası	1,489	3	,496	1,123	,339	
	Grup içi	244,892	554	,442			
	Toplam	246,381	557				
Cinsel Tutum	Gruplar arası	7,974	3	2,658	6,625	,000	30 Yıl ve
	Grup içi						

Grup içi	222,261	55 4	,401	Üzeri >1-9 Yıl, 10-19
Toplam	230,235	55 7		Yıl, 20-29 Y

Tablo incelendiğinde cinsel sağlık okuryazarlığı genel puanı ve cinsel tutum alt boyutu ait dağılımların katılımcıların mesleki deneyimine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre ölçeğin geneli incelendiğinde bulunan anlamlı farkın 30 Yıl ve Üzeri görev yapan öğretmenler ile 1-9 Yıl, 10-19 Yıl, ve 20-29 Yıl görev yapan öğretmenler arasında olduğu görülmüştür. Cinsel sağlık okuryazarlığı genel değerlendirmesinde 30 Yıl ve üzeri deneyime sahip katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı puan ortalamaları 10-19 Yıl deneyime sahip katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Cinsel tutum alt boyunda ise 30 Yıl ve üzeri deneyime sahip katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı puan ortalamaları 1-9 Yıl, 10-19 Yıl deneyime sahip katılımcıların ve 20-29 Yıl deneyime sahip katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur.

Tablo 24: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Mesleki Deneyim	N	$\bar{X}$	Ss
ÖÖ	1-9 Yıl	219	90,54	10,012
	10-19 Yıl	197	90,53	10,516
	20-29 Yıl	118	91,55	11,321
	30 Yıl ve Üzeri	24	95,75	9,270
ÖK	1-9 Yıl	219	3,69	,472
	10-19 Yıl	197	3,66	,458

	20-29 Yıl	118	3,73	,510
	30 Yıl ve Üzeri	24	3,88	,421
ÖS	1-9 Yıl	219	3,76	,476
	10-19 Yıl	197	3,79	,479
	20-29 Yıl	118	3,79	,495
	30 Yıl ve Üzeri	24	3,96	,442
	1-9 Yıl	219	3,86	,456
SY	10-19 Yıl	197	3,85	,507
	20-29 Yıl	118	3,91	,498
	30 Yıl ve Üzeri	24	4,11	,370

Tablo 25: Mesleki Deneyime göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyan s Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
ÖÖ	Gruplar arası	665,916	3	221,972	2,032	,108	
	Grup içi	60504,867	554	109,215			
	Toplam	61170,783	557				
ÖK	Gruplar arası	1,225	3	,408	1,820	,142	
	Grup içi	124,344	554	,224			
	Toplam	125,570	557				

	Gruplar arası	,943	3	,314	1,362	,254
ÖS	Grup içi	127,858	554	,231		
	Toplam	128,800	557			
	Gruplar arası	1,568	3	,523	2,259	,081
SY	Grup içi	128,221	554	,231		
	Toplam	129,790	557			

Tablo incelendiğinde öğretmen öz yeterliği ölçeği genel puanı, öğrenci katılımını sağlama alt boyutu, öğretim stratejileri alt boyutu ve sınıf yönetimi alt boyutuna ait dağılımların katılımcıların mesleki deneyimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında mesleki deneyime göre öğretmen öz yeterliği puan ortalamalarının değiştiği ama mesleki deneyimin öğretmen öz yeterliği boyutuna anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 26: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Mesleki Deneyim	N	$\bar{X}$	Ss
TCR	1-9 Yıl	219	169,20	15,801
	10-19 Yıl	197	165,74	17,504
	20-29 Yıl	118	165,76	18,418
	30 Yıl ve Üzeri	24	158,33	23,239
EsCR	1-9 Yıl	219	4,75	,341
	10-19 Yıl	197	4,67	,379
	20-29 Yıl	118	4,65	,436
	30 Yıl ve Üzeri	24	4,47	,642

Üzeri				
KaCR	1-9 Yıl	219	4,11	,681
	10-19 Yıl	197	3,95	,809
	20-29 Yıl	118	4,03	,744
	30 Yıl ve Üzeri	24	3,59	1,097
EvCR	1-9 Yıl	219	4,78	,294
	10-19 Yıl	197	4,72	,399
	20-29 Yıl	118	4,68	,380
	30 Yıl ve Üzeri	24	4,67	,335
GCR	1-9 Yıl	219	4,20	,641
	10-19 Yıl	197	4,08	,657
	20-29 Yıl	118	4,08	,715
	30 Yıl ve Üzeri	24	3,76	,847
ErCR	1-9 Yıl	219	4,37	,566
	10-19 Yıl	197	4,37	,536
	20-29 Yıl	118	4,35	,584
	30 Yıl ve Üzeri	24	4,37	,529

Tablo 27: Mesleki Deneyime göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
TCR	Gruplar arası	3330,548	3	1110,183	3,692	,012	1-9 Yıl >30 Yıl ve Üzeri
	Grup içi	166601,646	554	300,725			
	Toplam	169932,194	557				
EsCR	Gruplar arası	2,165	3	,722	4,678	,003	1-9 Yıl >30 Yıl ve Üzeri
	Grup içi	85,468	554	,154			
	Toplam	87,634	557				
KaC R	Gruplar arası	7,427	3	2,476	4,257	,005	1-9 Yıl >30 Yıl ve Üzeri
	Grup içi	322,188	554	,582			
	Toplam	329,615	557				
EvCR	Gruplar arası	,894	3	,298	2,369	,070	
	Grup içi	69,692	554	,126			
	Toplam	70,586	557				
GCR	Gruplar arası	5,253	3	1,751	3,868	,009	1-9 Yıl >30 Yıl ve Üzeri
	Grup içi	250,794	554	,453			

	Toplam	256,046	557			
	Gruplar arası	,041	3	,014	,044	,988
ErCR	Grup içi	172,891	554	,312		
	Toplam	172,932	557			

Tablo incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri genel puanı, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın cinsiyet rolü alt boyutu ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutuna ait dağılımların katılımcıların ile mesleki deneyimine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre ölçeğin geneli incelendiğinde bulunan anlamlı farkın 1-9 Yıl ile 30 Yıl ve Üzeri arasında olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği genel değerlendirmesinde 1-9 Yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin puan ortalamaları 30 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü sağlama alt boyutunda 1-9 Yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamaları, 30 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda 1-9 Yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamaları, 30 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda 1-9 Yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamaları, 30 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerin madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur.

- *Beşinci Alt Problem: " Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitimler alıp almadıklarına göre farklılık göstermekte midir?"*

Bu alt problem doğrultusunda, katılımcıların cinsel eğitim alıp almamaları ile araştırmada kullanılan ilgili değişkenlerle anlamlı bir fark bulunup bulunmadığının

saptanmasına ilişkin bağımsız gruplar için t testi sonucunda ulaşılan bulgular tablolar halinde paylaşılmıştır.

Tablo 28: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsel Eğitim	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	S d	p
CSO	Evet	128	51,65	7,24	1,41	1,797	266	0,074
	Hayır	430	50,24	9,40				
Cinsel Bilg	Evet	128	3,36	0,61	0,177	2,672	556	0,008
	Hayır	430	3,18	0,67				
Cinsel Tutum	Evet	128	2,27	0,54	-0,145	-2,249	556	0,025
	Hayır	430	2,41	0,67				

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık boyutu ile cinsel bilgi alt boyutu ve cinsel tutum alt boyutu incelenmiş olup; katılımcıların cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitimler alıp almamaları durumu, cinsel bilgi alt boyutu ve cinsel tutum alt boyutu için anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eğitim alan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek iken eğitim almayan katılımcıların cinsel tutum alt boyutu madde ortalamaları eğitim alan katılımcıların cinsel tutum alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 29: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsel Eğitim	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	Sd	P
ÖÖ	Evet	128	92,90	10,08	2,50	2,378	556	0,018
	Hayır	430	90,40	10,53				
ÖKS	Evet	128	3,80	0,44	-0,13	2,769	556	0,006
	Hayır	430	3,67	0,48				
ÖS	Evet	128	3,86	0,49	0,08	1,761	556	0,079
	Hayır	430	3,77	0,48				
SY	Evet	128	3,96	0,47	0,09	1,974	556	0,049
	Hayır	430	3,86	0,49				

Tablo incelendiğinde katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeyleri ile öğrenci katılımını sağlama öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi alt boyut düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitimler alıp almamaları durumu öğretmen öz yeterlik düzeyleri, öğrenci katılımını sağlama alt boyutu ve sınıf yönetimi alt boyutu için anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eğitim alan katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzey ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, eğitim alan katılımcıların öğrenci katılımını sağlama alt boyutu ortalamaları eğitim

almayan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, eğitim alan katılımcıların sınıf yönetimi alt boyutu ortalamaları eğitim almayan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 30: Katılımcıların Cinsel Eğitim Almalarına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsel Eğitim	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	t	sd	p
TCR	Evet	128	171,50	15,29	6,12	3,514	556	0,00
	Hayır	430	165,38	17,83				
EsCR	Evet	128	4,69	0,42	-0,00	-0,104	556	0,92
	Hayır	430	4,69	0,39				
KaCR	Evet	128	4,26	0,72	0,30	4,025	556	0,00
	Hayır	430	3,95	0,77				
EvCR	Evet	128	4,84	0,23	0,12	4,736	357	0,00
	Hayır	430	4,71	0,38				
GCR	Evet	128	4,32	0,53	0,25	4,435	271	0,00
	Hayır	430	4,06	0,71				
ErCR	Evet	128	4,45	0,51	0,10	1,783	556	0,07

Tablo incelendiğinde katılımcıların toplumsal cinsiyet rol düzeyleri, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ve erkek cinsiyet rolü alt boyutu düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitimler alıp almamaları durumu toplumsal cinsiyet rol düzeyleri, kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu için anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Eğitim alan katılımcıların toplumsal cinsiyet rol ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların toplumsal cinsiyet rol ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, eğitim alan katılımcıların kadın cinsiyet rolü alt boyutu ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların cinsel bilgi alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, eğitim alan katılımcıların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, eğitim alan katılımcıların geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ortalamaları, eğitim almayan katılımcıların geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

- *Altıncı Alt Problem: "Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri görev yaptıkları bölgenin sosyoekonomik düzeyine(SED) göre farklılık göstermekte midir?"*

Bu alt problem doğrultusunda, katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı, öğretmen öz yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeylerinin, görev yaptıkları bölgenin sosyoekonomik düzeyine (SED) göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek faktörlü anova ile elde edilen bulgular ve betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 31: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
CSO	Düşük	176	48,82	8,038
	Orta	296	50,89	9,343
	Yüksek	86	53,00	8,851
Cinsel Bilgi	Düşük	176	3,12	,596
	Orta	296	3,24	,700
	Yüksek	86	3,35	,650
Cinsel Tutum	Düşük	176	2,26	,580
	Orta	296	2,39	,635
	Yüksek	86	2,55	,743

Tablo 32: Sosyoekonomik Düzeye göre Cinsel Sağlık Okuryazarlığına ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
CSO	Gruplar arası	1072,928	2	536,464	6,810	,001	Düşük < Orta, Yüksek
	Grup içi	43721,846	555	78,778			
	Toplam	44794,774	557				
Cinsel Bilgi	Gruplar arası	3,240	2	1,620	3,698	,025	Yüksek > Düşük
	Grup içi	243,141	555	,438			
	Toplam	246,381	557				
Cinsel Tutum	Gruplar arası	5,054	2	2,527	6,228	,002	Yüksek >

Grup içi	225,182	555	,406	Düşük
Toplam	230,235	557		

Tablo incelendiğinde cinsel sağlık okuryazarlığı genel puanı, cinsel bilgi alt boyutu ve cinsel tutum alt boyutuna ait dağılımların katılımcıların görev yaptığı bölgenin sosyoekonomik düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre cinsel sağlık okuryazarlığı genel değerlendirmesinde düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı puan ortalamaları, orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların puan ortalamalarından ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Cinsel bilgi alt boyutunda yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarının düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Cinsel tutum alt boyunda ise yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarının düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur.

Tablo 33: Katılımcıların Öğretmen Öz yeterlik Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
ÖÖ	Düşük	176	89,25	10,624
	Orta	296	91,76	10,556
	Yüksek	86	91,83	9,562
ÖK	Düşük	176	3,58	,494
	Orta	296	3,74	,470
	Yüksek	86	3,78	,404
	Düşük	176	3,70	,513

ÖS	Orta	296	3,83	,465
	Yüksek	86	3,82	,445
SY	Düşük	176	3,86	,459
	Orta	296	3,89	,496
	Yüksek	86	3,87	,486

Tablo 34: Sosyoekonomik Düzeye göre öğretmen öz yeterliğine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
ÖÖ	Gruplar arası	770,093	2	385,046	3,538	,030	Düşük < Ort
	Grup içi	60400,691	555	108,830			
	Toplam	61170,783	557				
ÖK	Gruplar arası	3,629	2	1,815	8,259	,000	Düşük < Orta,yüksek
	Grup içi	121,940	555	,220			
	Toplam	125,570	557				
ÖS	Gruplar arası	1,814	2	,907	3,964	,020	Düşük < Ort
	Grup içi	126,986	555	,229			
	Toplam	128,800	557				
SY	Gruplar arası	,098	2	,049	,210	,811	
	Grup içi	129,692	555	,234			

Tablo incelendiğinde öğretmen öz yeterliği ölçeği genel puanı, öğrenci katılımını sağlama alt boyutu öğretim stratejileri alt boyutu ve sınıf yönetimi alt boyutuna ait dağılımların katılımcıların görev yaptığı bölgenin sosyoekonomik düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre öğretmen öz yeterliği ölçeği genel değerlendirmesinde düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların öğretmen öz yeterliği puan ortalamaları, orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Öğrenci katılımını sağlama alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarının orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur. Öğretim stratejileri alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarının orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük bulunmuştur.

Tablo 35: Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçek	Branş	N	$\bar{X}$	Ss
TCR	Düşük	176	170,92	14,089
	Orta	296	164,89	18,519
	Yüksek	86	164,83	18,667
EsCR	Düşük	176	4,74	,335
	Orta	296	4,67	,406
	Yüksek	86	4,62	,464
KaCR	Düşük	176	4,16	,650
	Orta	296	3,94	,808

	Yüksek	86	3,97	,822
	Düşük	176	4,80	,235
EvCR	Orta	296	4,70	,407
	Yüksek	86	4,70	,354
	Düşük	176	4,33	,539
GCR	Orta	296	4,01	,725
	Yüksek	86	4,05	,669
	Düşük	176	4,42	,535
ErCR	Orta	296	4,35	,566
	Yüksek	86	4,31	,567

Tablo 36: Sosyoekonomik Düzeye göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin Tek Faktörlü ANOVA sonucu

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar arası	4397,046	2	2198,523	7,371	,001	Düşük > Ort ve Yüksek
TCR	Grup içi	165535,148	555	298,262			
	Toplam	169932,194	557				
	Gruplar arası	,973	2	,486	3,115	,045	
EsCR	Grup içi	86,661	555	,156			
	Toplam	87,634	557				
	Gruplar arası	5,345	2	2,673	4,574	,011	Düşük > Ort
KaC R	Grup içi	324,270	555	,584			

	Toplam	329,615	557				
	Gruplar arası	1,190	2	,595	4,757	,009	Düşük > Ort ve Yüksek
EvCR	Grup içi	69,397	555	,125			
	Toplam	70,586	557				
	Gruplar arası	11,604	2	5,802	13,173	,000	Düşük > Ort ve Yüksek
GCR	Grup içi	244,443	555	,440			
	Toplam	256,046	557				
	Gruplar arası	,802	2	,401	1,293	,275	
ErCR	Grup içi	172,130	555	,310			
	Toplam	172,932	557				

Tablo incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri genel puanı kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutuna ait dağılımların katılımcıların ile mesleki deneyimine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan Post-hoc testi sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği genel değerlendirmesinde düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların puan ortalamaları, orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamaları, orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamaları orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından

istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamaları orta sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bölgede çalışan katılımcıların madde ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur. Bu bulgular ışığında toplumsal cinsiyet rolleri ile görev yapılan bölgenin sosyoekonomik durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

- *Yedinci Alt Problem: " Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyleri, öğretmen öz yeterlik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri öğrencilerin cinsel eğitim alıp almaması gerektiğine yönelik görüşüne göre farklılık göstermekte midir?"*

Bu alt problemde değişkenlerin katılımcıların öğrencilerin cinsel eğitim alıp almamasına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablolar halinde paylaşılmıştır.

Tablo 37: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsel Eğitim Verilmeli mi	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	Sd	p
CSO	Evet	536	50,58	8,71	,50	0,165	21,67	,870
	Hayır	22	50,09	14,02				

Cinsel Bilgi	Evet	536	3,22	0,65	0,15	1,064	556	0,288
	Hayır	22	3,07	0,83				
Cinsel Tutum	Evet	536	2,37	0,63	-0,26	-	21,74	0,203
	Hayır	22	2,63	0,96		1,312		

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık boyutu ile cinsel bilgi alt boyutu ve cinsel tutum alt boyutu incelenmiş olup; cinsel sağlık okuryazarlığı ve alt boyutlarının katılımcıların öğrencilerin cinsel eğitim gerekliliğine yönelik düşüncelerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında cinsel sağlık okuryazarlığı ile katılımcıların öğrencilerin cinsel eğitim gerekliliğine yönelik düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Tablo 38: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Öğretmen Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

	Cinsel Eğitim Verilmeli mi	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	sd	P
ÖÖ	Evet	536	90,83	10,53	-3,71	-	556	0,104
	Hayır	22	94,54	8,45		1,631		
ÖKS	Evet	536	3,69	0,48	-0,17	-	556	0,098

						1,658		
	Hayır	22	3,86	0,45				
ÖS	Evet	536	3,78	0,49	-0,18	-	27,33	0,005
							3,069	
	Hayır	22	3,96	0,26				
SY	Evet	536	3,88	0,48	-0,10	-	556	0,297
							1,045	
	Hayır	22	3,98	0,48				

Tablo incelendiğinde katılımcıların öğretmen öz yeterlik düzeyleri ile öğrenci katılımını sağlama öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi alt boyut düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların öğrencilerin cinsel eğitim gerekliliğine yönelik düşünceleri öğretim stratejileri alt boyutu için anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Öğrencilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların öğretim stratejileri alt boyutu madde ortalamaları öğrencilere cinsel eğitimin verilmemesi gerektiğini düşünen katılımcıların öğretim stratejileri alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Tablo 39: Katılımcıların Cinsel Eğitim Gerekliliği Görüşlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonucu

Cinsel Eğitim Verilmeli mi	N	$\bar{X}$	Sx	Ortalama Farkı	T	sd	p

TCR	Evet	536	167,33	17,10	13,87	3,061	22,16	0,01
	Hayır	22	153,45	20,98				
EsCR	Evet	536	4,69	0,39	0,12	1,366	556	0,17
	Hayır	22	4,58	0,45				
KaCR	Evet	536	4,05	0,73	0,68	2,582	21,61	0,02
	Hayır	22	3,36	1,23				
EvCR	Evet	536	4,74	0,36	0,14	1,839	556	0,07
	Hayır	22	4,60	0,34				
GCR	Evet	536	4,14	0,67	0,61	4,194	556	0,00
	Hayır	22	3,53	0,68				
ErCR	Evet	536	4,38	0,56	0,24	2,021	556	0,04
	Hayır	22	4,14	0,57				

Tablo incelendiğinde katılımcıların toplumsal cinsiyet rol düzeyleri, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ve erkek cinsiyet rolü alt boyutu düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların öğrencilerin cinsel eğitim gerekliliğine yönelik düşünceleri toplumsal cinsiyet rol düzeyleri, kadın cinsiyet rolü alt boyutu, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ve erkek cinsiyet rolü alt boyutu için anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Öğrencilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların toplumsal cinsiyet rol ortalamaları, öğrencilere cinsel eğitimin verilmemesi gerektiğini düşünen katılımcıların toplumsal cinsiyet rol ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, öğrencilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların kadın cinsiyet rolü alt boyutu alt boyutu madde ortalamaları, öğrencilere cinsel eğitimin verilmemesi gerektiğini düşünen katılımcıların toplumsal boyutu alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, öğrencilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların

geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamaları öğrencilere cinsel eğitimin verilmemesi gerektiğini düşünen katılımcıların geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek, öğrencilere cinsel eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların erkek cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamaları öğrencilere cinsel eğitimin verilmemesi gerektiğini düşünen katılımcıların erkek cinsiyet rolü alt boyutu madde ortalamalarından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Sekizinci Alt Problem: “ Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık, öğretmen öz yeterlilik ve toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”

Değişkenlerin birbiri arasındaki ilişkilerine bakılması amacıyla pearson momentler çarpımı ile aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılarak bulgular aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 40: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık, Öğretmen Öz yeterlilik Ve Toplumsal Cinsiyet Roller Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi

Değişken	ÖÖÖ	TCÖ	CSOÖ
ÖÖÖ	1		
TCÖ	,003	1	
CSOÖ	,220**	,048	1

**p<.01

Tablo incelendiğinde değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayılarına bakıldığında öğretmen öz yeterliliğinin cinsel sağlık okuryazarlığıyla pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğretmen öz yeterliliği arttıkça cinsel sağlık okuryazarlığı puanları da artmaktadır.

- *Dokuzuncu Alt Problem: “Katılımcıların cinsel eğitime başlama yaşına ve cinsel eğitimin kim tarafından verileceğine ilişkin görüşleri nasıldır?”*

Bu alt problem kapsamında, katılımcıların cinsel eğitime hangi yaşta başlanmasına ve bu eğitimin kim tarafından verilmesine ilişkin görüşleri frekans analizi ile incelenmiştir. Elde edilen yanıtlar, içeriksel benzerliklere göre ana başlıklar altında toplanmış ve bu başlıklara ilişkin yanıt dağılımları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Cevaplar cinsel eğitim verilmeli diyen 536 katılımcıdan toplanan verilerin bulguları olarak ortaya konulmuştur.

Tablo 41: Katılımcıların Cinsel Eğitime Başlama Yaşına İlişkin Cevaplar

Öğretmen Görüşlerine Göre Cinsel Eğitime Başlama Yaşı	Bebeklik 0-2 yaş
	İlk çocukluk-oyun çağı 3-6 yaş
	İkinci çocukluk ilkokul dönemi 7-11 yaş
	Ergenlik 12-18 yaş

Cinsel eğitim verilmelidir diyen 536 katılımcının cinsel eğitime başlama yaşına ilişkin cevapları dört alan halinde tabloda gösterilmiştir. Katılımcıların 0 yaştan 18 yaşa kadar cevaplarının olduğu görülmüştür. Gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak verilen cevaplar sınıflandırılmıştır.

Tablo 42: Katılımcıların Cinsel Eğitime Başlama Yaşına İlişkin Cevap Sayıları

Gelişim Dönemi	Alan	Frekans (n)	Yüzde (%)
----------------	------	-------------	-----------

Bebeklik (0–2 yaş)	Fen Bilgisi Öğretmenliği	1	12,5
	Psikolojik Danışmanlık	6	75,0
	Sınıf Öğretmenliği	1	12,5
	Toplam	8	%100
İlk Çocukluk (3–6 yaş)	Fen Bilgisi Öğretmenliği	14	13,0
	Psikolojik Danışmanlık	58	53,7
	Sınıf Öğretmenliği	48	44,4
	Toplam	120	%100
İkinci Çocukluk	Fen Bilgisi Öğretmenliği	16	18,4
	Psikolojik Danışmanlık	22	25,3
	Sınıf Öğretmenliği	43	49,4
	Toplam	87	%100
Ergenlik	Fen Bilgisi Öğretmenliği	23	36,5
	Psikolojik Danışmanlık	19	30,2
	Sınıf Öğretmenliği	18	28,6
	Toplam	63	%100

Katılımcıların branşlarına göre cinsel eğitime başlama yaşına yönelik cevaplama sayıları tabloda gösterilmiştir. Psikolojik danışmanların ve sınıf öğretmeni katılımcıların en çok ilk çocukluk çağında cinsel eğitimin başlaması gerektiğine yönelik cevapları varken, fen bilgisi öğretmeni katılımcıların cinsel eğitime başlama yaşını en çok ergenlik olarak işaretledikleri bulunmuştur. Katılımcı cevaplarına yönelik birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

K15: “Doğumdan itibaren öz bakımında 3. Kişilerin olmamasına dikkat ederek başlamamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bebekler her şeyi kaydediyor. Ama ona anlatmaya 2.5-3 yaşından itibaren başlanabilir. Tabiri caizse akli ermeye başladıktan sonra.” Sınıf Öğretmenliği

K145: “Çocukların ergenlik yaşından itibaren kademeli olarak yaşları ilerledikçe eğitimler/seminerler verilmeli.” Fen Bilgisi Öğretmeni

K260: “Cinsel eğitim içerik bakımından her gelişim döneminde farklılık göstereceği için okul öncesi dönemde başlanmak üzere verilebilir.” PDR

Tablo 43: Katılımcıların Cinsel Eğitimin Kim Tarafından Verileceğine İlişkin Cevapları

	Aile	Ebeveyn	
Cinsel Eğitimi Kimin Vereceğine Yönelik Öğretmen Görüşleri	Okul	Psikolojik Danışman ve Öğretmen	
	Okul Dışı	Sağlık Personeli Psikolog/Pedagog Uzman	

Cinsel eğitim verilmelidir diyen 536 katılımcının cinsel eğitimin kim tarafından verilmesi gerektiğine yönelik cevaplarından üç alan ve beş alt alan bulunmuştur.

Tablo 44: Katılımcıların Cinsel Eğitimin Kim Tarafından Verileceğine İlişkin Cevap Sayıları

Eğitimi Veren	Brans	Frekans (n)	Yüzde (%)
Aile	Fen Bilgisi Öğretmenliği	23	17,4
	Psikolojik Danışmanlık	65	49,2
	Sınıf Öğretmenliği	57	43,4
	Toplam	145	%100
Okul	Fen Bilgisi Öğretmenliği	35	17,1
	Psikolojik Danışmanlık	92	45,1
	Sınıf Öğretmenliği	55	26,9
	Toplam	204	%100

Okul Dışı	Fen Bilgisi Öğretmenliği	9	8,0%
	Psikolojik Danışmanlık	31	27,4%
	Sınıf Öğretmenliği	43	38,1%
	Toplam	113	100%

Katılımcıların branşlarına göre cinsel eğitimin kim tarafından verilmesi gerektiğine yönelik cevaplama sayıları tabloda gösterilmiştir. Fen bilgisi öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar en fazla okul, sınıf öğretmenlerinin ise en fazla aile cevabını verdiği ortaya konulmuştur. Katılımcı cevaplarına ilişkin birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

K364: “Aile olmalı ancak aile bilgili değilse daha baskıcı ve yanlış bir durum doğabilir. Bu konuda önce aileler bilinçlenmelidir.” Sınıf Öğretmenliği

K235: “Bu alanda eğitim almış öğretmenleri. Rehber öğretmeni veya Fen Bilimleri öğretmenleri bu alanda daha etkili olabilirler”. Fen Bilgisi Öğretmenliği

K192: “Hizmet içi eğitimle donanım kazandırılan sınıf öğretmenleri ya da sağlık uzmanları bilgilendirme yapmalılar.” PDR

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında cinsel eğitim verme sorumluluğu bulunan sınıf öğretmenleri, fen bilgisi öğretmenleri ve psikolojik danışmanların cinsel sağlık okuryazarlığı ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterliklerine yönelik elde edilen sonuçlar kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında alan yazındaki diğer araştırmalarla birlikte tartışılmaktadır.

➤ Sonuç ve Tartışma

Birinci Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlıkları, Öğretmen Öz Yeterlikleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlık ölçeğinin puan ortalaması 50,56 olarak bulunmuş olup Kaplan Doğan'ın (2024) çalışmasında ölçek puan ortalamasının 54.37 olarak belirtildiği görüldü. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 17 iken en yüksek puanın 85 olduğu saptanmıştır (Üstgörül, 2022). Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı düzeyleri ile cinsel bilgi ve cinsel tutum düzeylerinin iki

Çalışma için benzer olduğu saptanmıştır. Bu benzerlik, cinsel sağlık konularının son yıllarda retmen eğitiminde daha fazla yer almasıyla ilişkili olabilir. Öğretmenlerin daha fazla kaynak ve eğitime erişiminin olmasının, bu orta-yüksek puanlara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, kapsamlı cinsellik eğitiminin etkili biçimde uygulanabilmesi için gerekli olan temel cinsel sağlık okuryazarlığı bilgisinin öğretmenlerde belirli bir düzeyde var olduğu, ancak bu bilginin uygulama becerileriyle desteklenmesi gerektiği söylenbilir.

Katılımcıların retmen öz yeterlik leğinden aldıkları ortalama puan 90,98 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir (apa vd., 2005). Bu sonuç, katılımcıların mesleki öz yeterlik düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin yüksek öz yeterlik algısı, yeni bilgi ve becerileri öğrenmeye açık olduklarının ve ğrenci gelişimini desteklemede kendilerine gvendiklerinin bir göstergesi olabilir (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Bu bulgu, kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında değerlendirildiğinde önemli bir potansiyele işaret etmektedir. Zira retmenlerin böyle karmaşık ve çok boyutlu bir konu olan cinsel eğitimde etkin rol alabilmeleri, sadece bilgi düzeyleriyle değil, aynı zamanda bu bilgileri öğrencilere aktarabilme konusundaki yeterlik algılarıyla da doğrudan ilişkilidir. UNESCO (2018) tarafından yayımlanan kapsamlı cinsellik eğitimi standartlarında, retmen yeterliği eğitimin başarısı için temel bileşenlerden biri olarak tanımlanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin yüksek öz yeterlik düzeylerinin, cinsellikle ilgili konularda daha rahat ve yapılandırılmış bir eğitim sunmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum leğinden (TCRT) aldıkları ortalama puan 166,78 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan ise 190'dır (Zeyneloğlu, 2011). Bu sonuç, katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genelde eşitlikçi tutumlar sergilediğini göstermektedir. Benzer şekilde Farago vd. (2022) alışmasında da öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda büyük ölçüde duyarlı ve eşitlikçi tutumlar taşıdığı belirlenmiştir. Bu bulgular, eğitimcilerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili kalıp yargıların yeniden üretilmesini nleme potansiyeline sahip olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Kapsamlı cinsellik eğitimi içeriklerinde yer alan temel temalardan biri olan toplumsal cinsiyet eşitliği, bireylerin kendi kimliklerini

tanımları ve başkalarının kimliklerine saygı duymaları açısından kritik önemdedir (UNESCO, 2018). Bu çerçevede, öğretmenlerin eşitlikçi tutumlar geliştirmiş olması, söz konusu eğitim programlarının etkili biçimde yürütülmesi için gerekli tutumsal zeminin büyük ölçüde var olduğunu göstermektedir.

İkinci Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeyleri Katılımcıların Cinsiyetine Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre yalnızca toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın katılımcıların toplam toplumsal cinsiyet puanları ile alt boyutlardan evlilikte cinsiyet, eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, erkek cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin puanlarının, erkek katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %78,3'ünün kadın olması, bu bulguyla ilişkili bir durum olarak değerlendirilebilir. UNESCO'nun (2018) kapsamlı cinsellik eğitimi rehberinde vurgulanan toplumsal cinsiyet eşitliği boyutu düşünüldüğünde, kadın katılımcıların bu konudaki duyarlılıklarının ve eşitlikçi tutumlarının daha yüksek olması alan yazınla tutarlılık göstermektedir. Bununla birlikte Durualp (2024) ile Tatar ve Emmanuel'in (2001) çalışmalarında da benzer şekilde kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi ve duyarlı tutumlara sahip olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar, özellikle kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konularında eğitimde dönüştürücü bir rol üstlenebileceğine işaret etmektedir.

Cinsel sağlık okuryazarlığı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak alan yazındaki bazı araştırmalar kadınların cinsel bilgi ve tutum düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Oruç, 2024; Deniz vd., 2015). Çalışmada da benzer bir sonuç saptanmıştır. Bu durum, cinsel sağlık konularında kadınların bilgiye erişim ve tutum geliştirme konusunda daha duyarlı olduklarını düşündürülebilir. Araştırmada elde edilen bulguların alan yazınla örtüştüğü görülmektedir. UNESCO'nun (2018) KCE rehberinde, cinsellik eğitimi sunacak öğretmenlerin hem bilgiye hem de cinsellikle ilgili sağlıklı tutumlara sahip olmasının eğitimin başarısı açısından kritik öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda,

her iki cinsiyetten eğitimcilerin bu alandaki yeterliliklerinin desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen öz yeterliği açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu bulgu, Çelik'in (2019) çalışmasındaki kadın öğretmenlerin sınıf yönetim becerilerinin erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu yönündeki bulgunun tersine düşmektedir. Ancak bu çalışmada her iki cinsiyetin öz yeterlik düzeylerinin benzer olması, cinsellik eğitiminin sınıf temelli yürütülmesi durumunda hem kadın hem de erkek öğretmenlerin bu eğitimi yürütebilecek yeterlikte olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Özellikle kapsamlı cinsellik eğitiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi, öğretmenlerin sınıf ortamında kendilerine güvenerek hareket edebilmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda elde edilen bulguların alan yazına katkı sunduğu ve uygulamaya yönelik çıkarımlara zemin oluşturduğu düşünülmektedir.

Üçüncü Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Düzeyleri Katılımcıların Branşına Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Araştırmada, kapsamlı cinsel eğitim verme sorumluluğu bulunan psikolojik danışmanlık, sınıf öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği branşlarından fen bilgisi öğretmenlerinin cinsel sağlık okuryazarlık puanları, diğer iki branştan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum, kapsamlı cinsellik eğitiminin anahtar kavramlarından biri olan insan vücudu ve gelişimi konusunun, MEB (2024) fen bilgisi öğretmenliği yedinci sınıf müfredatında “canlılarda üreme ve gelişme” ünitesi kapsamında yer almasıyla; YÖK (2018) lisans programlarında İnsan Anatomisi ve Fizyolojisi, Biyoloji, Beslenme ve Sağlık gibi derslerin bulunmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bulguya benzer bir çalışmaya literatürde rastlanamaması, araştırmanın alana yazına katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Psikolojik danışmanların öz yeterlik puanlarının, sınıf öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği branşlarına göre anlamlı ölçüde düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum, öğretim stratejileri, sınıf yönetimi ve öğrenci katılımı gibi alt boyutlarda da

kendini göstermiştir. Bu farklılık, psikolojik danışmanların yalnızca sekizinci sınıf düzeyinde ve haftada bir saat ders veriyor olmalarına, dolayısıyla sınıf içi uygulama deneyimlerinin sınırlı olmasına bağlanabilmektedir. Ayrıca, YÖK (2018) tarafından yalnızca Psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarına seçmeli olarak sunulan Cinsel Sağlık Eğitimi dersine rağmen, bu dersin okul ortamında uygulama fırsatı sunmaması dikkat çekmektedir. MEB kazanımları ile TAPV ve UNFPA (2022) raporları karşılaştırıldığında, kapsamlı cinsellik eğitimi açısından en fazla örtüşme okul rehberlik programlarıyla sağlanmaktadır. Buna rağmen sınıf içi uygulama hakkı tanınmaması, psikolojik danışmanların öz yeterlik düzeylerinin düşüklüğü ile ilişkilendirilebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri açısından ise psikolojik danışmanların puanlarının, diğer iki branştan anlamlı ölçüde yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü alt boyutlarında da benzer şekilde psikolojik danışmanların daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç, yalnızca psik lisans programlarında seçmeli olarak yer alan Toplumsal Cinsiyet dersiyle ilişkilendirilebilmektedir. Kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında toplumsal cinsiyet kavramına okul programları üzerinden bakıldığında, TAPV ve UNFPA (2022) verilerine göre yalnızca 5–8 yaş grubunda sınıf rehberliği ve hayat bilgisi derslerinde bu içeriklere yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda alan yazınla örtüşen bir sonuç bulunmuştur.

Dördüncü Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Düzeyleri Katılımcıların Mesleki Deneyimine Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, mesleki deneyimi 30 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlık düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, bu grubun cinsel tutum alt boyutundaki puanlarının da diğer deneyim gruplarına kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, deneyimli öğretmenlerin mesleki süreç boyunca edindikleri bilgi birikimi, resmi ve gayri resmi eğitim süreçlerine katılım düzeyleri ile açıklanabilir. Bununla birlikte yaş ve deneyimle bireylerin sağlık ve bedenle ilgili

konulara karşı daha fazla farkındalık geliştirdiği; sosyal çevrede ve okul ortamında karşılaşılan olguların cinsel sağlık bilgilerini pekiştirdiği düşünülmektedir. Alan yazında öğretmen ve psikolojik danışmanların cinsel sağlık okuryazarlıklarıyla ilgili araştırma bulunamadığı için bu sonuçların alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmada 30 yıl ve üzeri deneyime sahip katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının diğer deneyim gruplarına kıyasla anlamlı ölçüde düşük olduğu saptanmıştır. Alt boyutlar incelendiğinde, eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü puanlarının da bu grupta daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, mesleki deneyimin artmasına rağmen toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarda gerilemenin olabileceğini göstermektedir. Özellikle daha ileri yaş gruplarında, toplumsal normların ve geleneksel cinsiyet rollerinin daha baskın olmasının, eşitlikçi bakış açısını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu bulgu, öğretmenlerin bireysel değerlerinin, yetiştikleri dönem ve sosyokültürel yapıdan etkilenebileceğini desteklemektedir. Ancak bu sonuç, literatürdeki bazı çalışmalarla çelişmektedir. Özer (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, mesleki deneyimi artan öğretmenlerin ve yöneticilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha duyarlı oldukları ve daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Bu farklılık, araştırmaların yapıldığı bölgesel bağlamlar, kullanılan ölçme araçları ve katılımcı profillerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki tutumları, yalnızca bireysel düzeyde değil, sınıf ortamında ve müfredat uygulamalarında da yansıma bulmaktadır. Cinsiyet temelli kalıp yargılar, öğretmenlerin öğrencilere yönelik beklentilerini şekillendirebilmekte ve bu durum, öğrenci başarısını, özgüvenini ve meslek seçimlerini dolaylı yoldan etkileyebilmektedir (UNESCO, 2018). Sonuç olarak, mesleki deneyimin artışı, öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlığını olumlu yönde etkilerken; toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları olumsuz etkileyebilmektedir. Bu durum, hizmet içi eğitimlerin yalnızca bilgi temelli değil, aynı zamanda tutum ve değerler düzeyinde de yapılandırılması gerektiğini göstermektedir. Öğretmen yetiştirme programlarında ve meslek içi gelişim süreçlerinde, toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsel sağlık eğitimi içeriklerinin daha

bütüncül ve uygulamalı biçimde sunulmasının, öğrencilerle etkileşimde daha duyarlı bir yaklaşımın geliştirilmesine katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Beşinci Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeyleri Katılımcıların Cinsel Eğitim Konusunda Lisans/Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Cinsel eğitim konusunda lisans/hizmet içi eğitim alan katılımcıların öz yeterlik puanları almayanlardan anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte öğretim stratejileri alt boyutu, sınıf yönetimi alt boyutu ve öğrenci katılımı alt boyutunda da cinsel eğitim alan katılımcıların puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu kısımda katılımcıların aldıkları eğitimlerin frekanslarına bakıldığında hizmet içi eğitime ek olarak özellikle psikolojik danışmanların bireysel olarak cinsel eğitimle ilişkili eğitim aldıkları bulunmuştur. YÖK (2018) verilerinde de lisans döneminde cinsel sağlık eğitimi dersi; hizmet içi eğitimde ihmal ve istismardan korunma eğitiminin varlığı, cinsel eğitime dair öz yeterlik ile ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda daha fazla ders ve eğitim almanın öz yeterliliğe etki edeceği bilgisi, alan yazına katkı sağlayabilmektedir.

Araştırma sonucunda lisans/hizmet içi eğitimde cinsel eğitim alma ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı düzeyde yüksek bir ilişki bulunmuştur. Kadın cinsiyet alt boyutu, evlilikte cinsiyet alt boyutu ve geleneksel cinsiyet alt boyutunda da cinsel eğitim alan katılımcıların puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. MEB (2023) hizmet içi eğitim planlarında farklı yıllarda ve YÖK (2018) psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans programı seçmeli ders planlarında toplumsal cinsiyet eğitiminin olduğu görülmektedir. Bu bulgular kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında sekiz temel kavramdan biri olan toplumsal cinsiyetin cinsel eğitim alınmasıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Yeşil ve Apak (2024) çalışmasında cinsel sağlık eğitimi almış öğrencilerin cinsel sağlık okuryazarlık ve cinsel tutum puanlarının daha yüksek olduğunun bulunduğunu saptanmıştır. Bu çalışmada ise cinsel sağlık okuryazarlığı ile cinsel eğitimle ilgili lisans/hizmet içi eğitim alma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bu duruma katılımcıların aldıkları

eğitimlerin doğrudan cinsel sağlığı etkileyecek nitelikte olmamasının etken olabileceği düşünülmektedir.

Altıncı Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeyleri Katılımcıların Görev Yaptıkları Okulun Sosyoekonomik Düzeyine Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Düşük sosyoekonomik bölgede çalışan katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı puanları, orta ve yüksek sosyoekonomik bölgede çalışan katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Cinsel bilgi ve cinsel tutum alt boyutlarında yüksek sosyoekonomik bölgede çalışan katılımcıların puanlarının anlamlı düzeyde yüksek bulunduğu görülmektedir. Kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında çalışılan bölgeye ve kültüre göre cinsel eğitimin değişebileceği düşünüldüğünde bölgeler arası farklılıkların göz önünde bulundurulduğu anlaşılmaktadır (UNESCO, 2018). Katılımcıların sosyoekonomik bölgeleri ve öz yeterlik arasında anlamlı oranda ilişki bulunmuş olup düşük sosyoekonomik bölgede çalışanların öğrenci katılımı alt boyutu ile öğretim stratejisi alt boyutu puanları düşük bulunmuştur. Hofman Kingston (2017) çalışmasında, yoksulluk düzeyi arttıkça öğrenme için çevresel koşulların kalitesinin azaldığını ve bu durumun öğretmenler üzerindeki talepleri artırarak, öğretmen yeterliği algılarını olumsuz etkileyebileceği bulgusunun olması araştırmayla paralellik göstermektedir.

Sosyoekonomik düzeyi düşük bölgede çalışan katılımcıların öz yeterlik ve cinsel sağlık okuryazarlık durumlarının aksine, toplumsal cinsiyet rolleri anlamlı oranda yüksek bulunmuştur. Kadın cinsiyet rolü alt boyutu, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutları ile de paralel bir sonuç çıkmıştır.

Yedinci Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri, Öğretmen Öz Yeterlik Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Roller Düzeyleri Katılımcıların Öğrencilerin Cinsel Eğitim Almalarına Dair Görüşlerine Göre Farklılığına İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Cinsel eğitim verilmeli diyen kapsamlı cinsellik eğitimi verme sorumluluğu bulunan öğretmen ve psikolojik danışmanların öz yeterlik alanında öğretim stratejileri puanları cinsel eğitim verilmemeli diyen katılımcılardan anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu cinsel eğitime olumlu tutumla dolayısıyla da cinsel eğitim verirken strateji geliştirebilme becerisiyle ilişkili görülebilir. Kocatürk'ün (2002) araştırmasında, öğretmenlerin cinsel eğitime olumlu yaklaştıkları, ancak bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarının belirtilmesi çalışmaya paralel olarak öğretmenlerin cinsel eğitim konusunda kendilerini daha yeterli hissetmeleri için desteklenmeleri gerektiğini göstermektedir. Öğretmen tutumları ve öğretim stratejileri, cinsel eğitim programlarının başarısını etkilemektedir.

Katılımcılardan çocuklara cinsel eğitim verilmeli diyenlerin toplumsal cinsiyet puanları anlamlı düzeyde cinsel eğitim verilmemeli diyenlerden yüksek bulunmuştur. Cinsel eğitime olumlu bakan katılımcıların, toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının da yüksek olması, bu bireylerin cinsiyet rollerine dair daha farkında ve esnek tutumlar benimsediklerini göstermektedir. Bayraktar ve Yağan Güder (2019) çalışmasında, okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu da, cinsiyet rollerine dair daha eşitlikçi ve bilinçli tutumların, cinsel eğitime yönelik olumlu yaklaşımlarla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Vural'ın (2019) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin cinsel eğitime yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunması araştırmayla paralel görünmektedir.

Sekizinci Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Sağlık Okuryazarlık, Öğretmen Öz Yeterlilik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Sonuç:

Araştırma bulgularına göre, öğretmen öz yeterlik düzeyi ile cinsel sağlık okuryazarlığı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan yeterli hissettikleri ölçüde, cinsel sağlık konularında bilgi edinme, değerlendirme ve kullanma

becerilerinin de arttığını göstermektedir. Benzer şekilde, Zaremohzzabieh vd. (2022) özel eğitim öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada da, cinsel sağlık eğitimiyle ilgili bilgi düzeyleri ile öz yeterlik algısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, cinsel sağlık okuryazarlığının öğretmenlerin mesleki yeterlik algılarını güçlendirebileceğine işaret etmektedir.

Araştırmada mesleki deneyim ve sosyoekonomik düzey gibi demografik değişkenlerin, hem öğretmen öz yeterliği hem de cinsel sağlık okuryazarlığı üzerinde benzer eğilimler sergilediği; ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında farklılık gözlemlendiği belirlenmiştir. Bu farklılık, toplumsal cinsiyet rollerinin daha çok bireysel, kültürel ve sosyal değerlerle şekillenen bir boyut olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlığı düzeylerinin öz yeterlikleri ile ilişkili olduğu; ancak bu yeterliklerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarla doğrudan örtüşmediği söylenebilmektedir. Sonuç olarak, öğretmenlerin cinsel sağlık okuryazarlığı düzeylerinin öz yeterlikleri ile ilişkili olduğu; ancak bu yeterliklerin toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarla doğrudan örtüşmediği söylenebilir. Bu durum, kapsamlı cinsellik eğitiminin yalnızca bilgi edinmeyi değil, aynı zamanda eleştirel düşünmeyi, değer farkındalığını ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi tutumsal boyutları da içermesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Dokuzuncu Alt Problem: Katılımcıların Cinsel Eğitime Başlama Yaşı ve Cinsel Eğitimin Kim Tarafından Verileceği Konusunda Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç:

Araştırma verilerinden elde edilen cevaplar, bebeklik (0-2), ilk çocukluk (3-6), ikinci çocukluk (6-11) ve ergenlik (12-18) gibi yaş aralıklarına göre sınıflandırılmıştır. Tuzcuoğlu vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada, 0-6 yaş aralığında verilen cinsel eğitimin, çocukların benlik algısını artırarak özgüveni yüksek, sağlam kişilikli bireyler olmalarına katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Bu bulgu, alanyazınla büyük ölçüde örtüşmektedir. Araştırmamızda katılımcıların %47,58'inin cinsel eğitime 0-6 yaş arasında başlanması gerektiği yönünde görüş bildirdiği bulunmuştur. Ayrıca, bebeklik ve ilk çocukluk dönemi için cinsel eğitimin erken başlanması gerektiğini savunan katılımcıların çoğunluğunu Psikolojik

danışmanlık branşına sahip olan bireyler oluşturmuştur. Bu sonuç, Psikolojik danışmanlık branşının lisans programlarında kapsamlı cinsellik eğitimi konusunda daha fazla eğitim aldığı gerçeğiyle uyumludur. UNESCO (2018) ise, cinsel eğitimin 0-4 yaş arasında temel kavramlarla başlamasını, 5-8 yaş aralığında ise sürdürülmesini önermektedir. Goldfarb ve Lieberman (2021), erken yaşta başlayan kapsamlı cinsel eğitimin çocukların sağlıklı cinsel kimlik gelişiminde önemli bir rol oynadığını ve ergenlik döneminde karşılaşılabilecek riskli davranışların önlenmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, araştırma bulgularındaki ilk çocukluk dönemi vurgusu alan yazınla kısmen örtüşmekte; ancak ikinci çocukluk ve ergenlik dönemiyle ilgili katılımcı görüşleri arasında bir uyumsuzluk gözlemlenmektedir.

Katılımcıların cinsel eğitimin kim tarafından verilmesi gerektiği konusundaki görüşleri, üç ana kategoride toplanmış olup fen bilgisi öğretmenleri ve PDR'lerin, cinsel eğitimin en fazla okulda verilmesi gerektiği yönünde cevap verdiği saptanmıştır. Sınıf öğretmenleri ise aileyi daha fazla ön plana çıkarmıştır. Akça vd. (2017) çalışmasında, öğretmenlerin %88.5'inin cinsel eğitimin okullarda verilmesi gerektiğini ifade ettiği, bu çalışmada ise okulda verilmesi gerektiğini düşünenlerin oranının %44,39 olduğu bulunmuştur. Aile cevabının ise %35,37 oranında olduğu görülmüştür. Kapsamlı cinsellik eğitimi sorumluluğu taşıyan katılımcıların, okul ve aile iş birliği içinde, uzmanların da dahil olduğu bir eğitim modelini daha anlamlı buldukları söylenebilir. Bu bulgu, alan yazınla örtüşmektedir. Ünlüer ve İnan (2021) tarafından yapılan bir başka çalışmada, çocuğa cinsel eğitimi verecek kişi olarak anne-baba, öğretmen ve uzman seçenekleri arasında sınıf düzeyine bağlı olarak farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Araştırmamızın sonuçları da benzer bir şekilde, ortaokul seviyesinde görev yapan fen bilgisi öğretmeni katılımcılarının en fazla ergenlik dönemiyle ilgili cevapları verdiğini göstermektedir. Kapsamlı cinsellik eğitiminin, okul ve müfredat temelli bir yapı içerisinde sunulduğu dikkate alındığında (TAPV, 2022), katılımcıların cinsel eğitimin okul ortamında verilmesi gerektiği yönündeki görüşleri, öğretmenlerin bu konuda sorumluluk taşıdığı algısını güçlendirmektedir.

Bu çalışma, cinsel eğitim verme sorumluluğu bulunan sınıf öğretmenleri fen bilgisi öğretmenleri ve psikolojik danışmanların cinsel sağlık okuryazarlığı, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterlik algılarının; branş, mesleki deneyim,

sosyoekonomik düzey ve eğitim geçmişi gibi demografik değişkenlere göre farklılaştığını göstermiştir. Fen bilgisi öğretmenleri, kapsamlı cinsellik eğitimi içeriğinde olan Beden ve Gelişim içerikleriyle uyumlu yüksek cinsel sağlık okuryazarlığı ve psikolojik danışmanlar ise kapsamlı cinsellik eğitimi içeriğinde olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ekseninde eşitlikçi tutumlar sergilemiştir. Öğretmen öz yeterlik algısı ise hizmet içi ve lisans eğitimi almış, çocuklara cinsel eğitim verilmesi gerektiğine inanan katılımcılarda anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuştur. Cinsel eğitim alıp almama ve sosyoekonomik düzey bakımından da farklılaşmalar gözlenirken, ölçekler arasındaki pozitif ama düşük düzeydeki ilişki, kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında düşünüldüğünde bilgi ve uygulama yeterlikleri arasındaki kopukluğa işaret edebilir. Araştırma sonunda katılımcıların çoğunun çocuklara cinsel eğitim verilmesine 0–6 yaşta başlanması ve cinsel eğitimin verilmesinde okul, aile ve uzman sorumluluğunun bulunması yönünde cevapları olduğu görülmüştür. Kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında tüm paydaşların iş birliğinin ve erken yaşta başlanılmasının önemi araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Buna karşın alan yazın taramasında saptanan MEB müfredatındaki kısıtlı uygulamalar, hizmet içi eğitimlerin süreklilik ve yöntem yetersizlikleri, toplumun cinselliğe ilişkin tabu algısı ve ilgili komisyondaki çekinceler, kapsamlı cinsel eğitim verme sorumluluğu bulunan öğretmen ve psikolojik danışmanları; cinsel sağlık okuryazarlıkları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve öz yeterlikleri orta-yüksek bulunmasına rağmen olumsuz etkileyebilmektedir. UNESCO (2018)'nin kapsamlı cinsellik eğitimine ilişkin sekiz temel kavramı—İnsan Hakları ve İnsan Onuru, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Yasal ve Kültürel Çerçeve, İlişkiler, Beden ve Gelişim, Cinsel ve Üreme Sağlık, Şiddet ve Güvende Kalma ile Sağlık ve Refah İçin Yaşam Becerileri—eğitimin içeriğini ve hedeflerini belirlerken; öğretmenlerin bilgi ve içerik uzmanlığına, pedagojik becerilere, toplumsal cinsiyet duyarlılığına, eleştirel düşünme ve değerlendirme yetkinliğine, iletişim ve danışmanlık becerilerine ve profesyonel etik tutuma sahip olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Uluslararası kuruluşların erken yaşta, gelişimsel ve toplumsal cinsiyet dengesi gözetken kapsamlı cinsellik eğitimi standartlarına ulaşabilmek için, yalnızca bilgi temelli değil; tutumsal, yöntemsel ve uygulamalı boyutları da içeren sürekli mesleki gelişim programları oluşturulması gerekliliği araştırmada katılımcıların yalnızca % 22.9'unun bu konuda eğitim aldığı düşünüldüğünde ihtiyaç olarak görülmektedir.

Eğitim politikaları, öğretmen yetiştirme ve hizmet içi eğitim süreçlerinde cinsel sağlık okuryazarlığı kadar pedagojik stratejiler, toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı ve sınıf ortamı uygulamaları üzerinde de destek sunarak hem bireylerin hem de toplumun sağlıklı, eşitlikçi ve kapsayıcı bir cinsellik eğitimi perspektifi geliştirmesi önemli görünmektedir.

Öneriler

➤ Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Katılımcıların cevapları ışığında cinsel eğitimin gerekliliği anlaşılmaktadır. Uygulamalar bağlamında yapılandırılmış, ayrıntılandırılmış etkinliklere ve ayrı bir derse ihtiyaç olduğu görülmekte, bu bağlamda çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kapsamlı cinsellik eğitimi kazanımlarının en fazla Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik programlarıyla ilişkili olduğu alan yazın taramasında görülmektedir. Bununla birlikte kapsamlı cinsellik eğitimi kavramlarında olan toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin diğer branşlardan yüksek sonuçlar aldığı bulunmuştur. Bunlarla birlikte araştırmada öz yeterlik oranı diğer branşlara göre düşük bulunan psikolojik danışman rehber öğretmenlerin ayrı bir ders saatine ihtiyaç duydukları, bu bağlamda çalışmalar yapılması önerilebilir.

Demografik bilgilere bakıldığında öğretmenlerin lisans eğitimleri ve hizmet içi eğitimlerde cinsel eğitim konusunda yeterli eğitimi almadıkları görülmüştür. Bu bağlamda daha fazla araştırma yapılması ve eğitim, ders, içerik üretilmesi önerilebilir. Kapsamlı cinsellik eğitiminin içeriği konusunda hizmet içi eğitimler uygulanırken mesleki deneyim ve bölgenin sosyoekonomik düzeyinin göz önünde bulundurulmasına dikkat edilmesi önerilebilir.

Araştırma sonucunda erkek öğretmenlerin eşitlikçi cinsiyet rolleri puanlarının düşük olduğu bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılan hizmet içi

eğitimlerin arttırılmasıyla birlikte erkek öğretmenlerin katılımının teşvik edilmesi önerilmektedir.

➤ *Araştırmacılara Yönelik Öneriler*

Alan yazın taramasında Türkiye Maarif Modeli'nde kapsamlı cinsellik eğitiminin yerine yönelik araştırma bulunmamaktadır. Araştırmacıların bu konuda çalışma yapmaları önerilmektedir.

Öğretmenlerin kapsamlı cinsellik eğitime yönelik bilgi kaynaklarının farkında olup olmadıklarına yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir. Cinsel eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda hak temelli yaklaşımın ve toplumsal cinsiyet rolleri algısının ön planda tutulması önerilmektedir.

Cinsel sağlık okuryazarlığı konusunda alan yazında yeterince çalışma bulunamamış olup bu konuda araştırma yapılması önerilmektedir. Farklı kademelerde ve branşlarda görev yapan öğretmenlerle kapsamlı cinsellik eğitime ilişkin araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kapsamlı cinsellik eğitimi konusunda alan yazına katkı sunması adına okul içi uygulamalara yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir. Bununla birlikte kapsamlı cinsellik eğitiminin sekiz temel kavramı olan ilişkiler, değerler, haklar, kültür ve cinsellik, toplumsal cinsiyeti anlamak, şiddet ve güvende kalmak, sağlık ve iyi olma için beceriler, insan vücudu ve gelişimi, cinsellik ve cinsel davranış, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konuları merkeze alınarak kapsamlı cinsellik eğitimi konusunda öğretmenlerin bilgi, beceri ve tutum düzeylerine ilişkin araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control* (1.ed.). W. H. Freeman Times Books.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.

Bulut, A. (2021). *Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık bilgileri eğitimi* (4. bs). Aba Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimlerde veri analizi el kitabı* (15. bs.). Pegem Akademi.

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. (2006). *Cinsel sağlık ve üreme sağlığı*

araştırması. CETAD.

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. (2007). *Gençlik ve cinsellik. CETAD.*

Çakmak, S., & Çakmak, S. (2012). *Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarda cinsel eğitim uygulamaları. Vize Yayıncılık.*

Çok, F., & Kutlu, Ö. (2016). *Ergenlerin cinsel eğitimi: Bir program denemesi. Pegem Akademi Yayıncılık.*

Direk, Z. (2018). *Cinsel farkın inşası: Felsefi bir problem olarak cinsiyet. Metis Yayınları.*

Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar. Sistem Yayıncılık.*

Hedgepeth, E., & Helmich, J. (1996). *Teaching about sexuality and HIV: Principles and methods for effective education. New York University Press.*

İnsan Kaynaklarını Geliştirme Vakfı-İKGV. (2003). *Gençlerin cinsel sağlığının desteklenmesi: Proje özeti ve eğitim müfredatı değerlendirmesi. İnsan Kaynaklarını Geliştirme Vakfı.*

Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi (34. bs.). Nobel Yayın Dağıtım.*

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. ed.).
Pearson.

Taşçı, A. İ. (2002). *Cinsel eğitim*. İz Yayıncılık.

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı-TAPV. (2022). *Yaşa uygun kapsamlı cinsellik eğitimi bağlamında, okul öncesinden ortaöğretime öğretim programlarının ve ders kitaplarının analizi*. Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı.

United Nations Educational, Scientific and Cultural- Organization-UNESCO. (2018). *Cinsel eğitim üzerine uluslararası teknik rehber*. Education 2030.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Akbaş, P. T., & Sanberk, D. İ. (2012). İlk menstrüasyon ve ejakülasyon deneyimi: hazırlık ön yaşantılar ve ön bilgilerin cinsel tutum ve davranışlarla ilişkisinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 323-338.

Akdemir, B. (2016). *Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının ve etik durumlarının karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.

Akça, M. Ş., Şahin, M., & Arslan, D. (2017). Öğrencilerin cinsel eğitimine ilişkin

öğretmen algısı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 515-522. S:516

Aksel, Ş. & Irmak, T. Y. (2015). Çocuk cinsel istismarı konusunda öğretmenlerin Bilgi ve deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*.37(3),391.<https://doi.org/10.12984/eed.60194>

Ardinger, A. (2012). Sex education defining gender roles during the sexual revolution and today. *Educatin 300:Education Reform, Past and Present*.(5).

Artan, İ., Bencik, S., & Çalışandemir, F. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim Bilimleri*, 33(150).15-27.

Babaoğlu, E., & Korkut, K. (2010). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-20.

Bakioğlu, A. (1998). Lider öğretmen. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 11-19.

Barry, D. T., Bernard, M. J., & Beitel, M. (2006). Gender, sex role ideology, and self-esteem among East Asian immigrants in the United States. *The Journal of nervous and mental disease*, 194(9), 708-711.

Bayraktar, S., & Yağan Güder, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(1), 193–213.

Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354–364.

Bibina, P. A., Mathew, A. P., & Jeyavel, S. (2023). Sex education: school teachers'

attitude and implementation in wayanad district. *Journal of Psychosexual Health*, 5(2), 89–93.

Billheimer, B. C. (2006). *Perceived teacher self-efficacy in early childhood settings: differences between early childhood and elementary education candidates*. (Unpublished Master's Thesis, East Tennessee State University).

Bulut, A. (2004). Gençlerin sağlık bilincinin geliştirilmesi: Türkiye'de cinsel eğitim kavramı. *Çocuk Dergisi*, 4(1), 8-10.

Burt, K. B. & Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's great Britain. *Sex Roles*, 46(7), 239–244.

Carman, M., Mitchell, A., Schlichthorst, M. & Smith, A. (2011). Teacher training in sexuality education in Australia: how well are teachers prepared for the job?. *Sexual and Health*, 8(3), 269-271.

Chen, E., & Barrington, C. (2017). You can do it anywhere: student and teacher perceptions of an online sexuality education intervention. *American Journal of Sexuality Education*, 12(2), 105-119.

Christensen, K. R. (2013). *Links between sexual health content and teacher characteristics in North Dakota's secondary schools* (Master's thesis). North Dakota State University.

Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen öz yeterlik ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 30(137).

Çelik, O. (2019). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öz yeterlikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

- Çerçi, G. (2013). *Zihinsel engelli çocuğun olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimine ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çolak, İ., Yorulmaz, Y. İ., & Altinkurt, Y. (2017). Öğretmen öz yeterlik inancı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 20-32. <https://doi.org/10.21666/muefd.319209>
- Demirel, P. (2023). *Öğretmen adaylarının cinsel eğitime yönelik algıları ve hazır düzeyleri: öğretmen eğitimi için doğurguları*.(Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.
- Deniz, Ü., Tüfekci, A., & Önder, Ö. R. (2015). Öğretmen adaylarının cinsellik konusundaki tutumlarının cinsiyet ve cinsel deneyimlerine göre incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*,5(9).
- Deniz, Ü., & Yıldız Altan, R. (2019). Milli eğitim bakanlığı 0-36 aylık çocuklar için eğitim programında cinsel gelişim ve eğitim. *Çocuk Ve Gelişim Dergisi*, 2(3), 34-44. <https://doi.org/10.36731/cg.544056>
- Durgunkaya, O. (2020). *Cinsel eğitimin ortaöğretim öğrencilerinin şiddete eğilimine ve sosyal uyum düzeylerine etkisi*.(Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi.
- Durualp, E. (2024). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 53(243), 1255-1288.

Ertekin, F., & Başlama, B. (2020). Examination of postgraduate theses on sexual education in Turkey (1990-2018). *European Journal of Special Education Research*, 6(1).

Esen, E. (2016). Sağlıklı ergen gelişimini desteklemeye yönelik eğitim programlarının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 5(15).

Ezer, P., Kerr, L., Fisher, C. M., Heywood, W., & Lucke, J. (2019). Australian students' experiences of sexuality education at school. *Sex Education*, 19(5), 597-613. <https://doi.org/10.1080/14681811.2019.1566896>

Farago, F., Lynn Martin, C., L.Granger, K., E. Santos, C. & Faith Miller, C. (2022) Teachers' Gender-Role Attitudes and Gendered Classroom Practices sex Roles. *Faculty Publication*. (87),471–486.

Fernandez, M., Martínez-Román, R., Carrera-Fernández, M. V. & Rodríguez-Castro, Y. (2021). Sex education in the spotlight: what is working? systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), 2555. <https://doi.org/10.3390/ijerph18052555>

Goldfarb, E. S., & Lieberman, L. D. (2021). Three decades of research: the case for comprehensive sex education. *Journal of Adolescent Health*, 68(1), 13– 27. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.07.036>

Gökdeniz, Ş. (2008). *İlköğretimde cinsel bilgiler eğitimi konusunda öğretmen ve veli görüşleri*. (Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi.

Greenan, K. A. (2019). Comfort levels and communication styles of sexual health educators: An interdisciplinary study. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 8(2), 1-13.

Guskey, T. R. (1988). Teacher efficacy, self-concept, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 4(1), 63-69.

Güçlü, A. & Özerk, H. (2021). Türkiye’de 2000-2018 yılları arasında örgün eğitim kurumları kapsamında cinsel sağlık eğitimlerine ilişkin çalışmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 958-982.

Gürsoy, E., & Gençalp, N. S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(23), 29-36.

Güven, D. (2021). Kapsamlı cinsellik eğitimi ve otizm spektrum bozukluğu olan bireyler. *International Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 8(66), 284–300. <https://doi.org/10.26450/Ishsr.2299>

Haberland, N. & Rogow, D. (2015). Sexuality Education: Emerging Trends in Evidence and Practice. *Journal of Adolescent Health*, 56(1), 15-21.

Haruna, H., Hu, X. & Chu, S. K. W. (2018). Adolescent school-based sexual health education and training: A literature review on teaching and learning strategies. *Global Journal of Health Science*, 10(3), 172-183. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v10n3p172>

Haskan Avcı, Ö., Koç, M., Bayar, Ö. & Yüce, E. (2016). Türkiye’de erkek olmak:

üniversite öğrencilerinin yaşadıkları zorluklar (being men in turkey: the difficulties experienced by university students). *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 115-130.

Hofman Kingston, J. (2017). *Teachers' perceptions of teaching in high-poverty schools: A phenomenological study* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Michigan.

Huiyan, F. (2011). *The Bumpy Road to Socialise Nature: Sex Education in Japan, Culture, Health & Sexuality: An International Journal for Research, Intervention and Care*, 13(8), 903-915.

İnel, D., Evrekli, E., Günay Balım, A. (2011) Öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersinde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*.4(2).128-150.

Jamil, F., Downer, J., & Pianta, R. (2012). Association of pre-service teacher's performance, personality, and beliefs with teacher self-efficacy at program completion. *Teacher Education Quarterly*, 39(4), 119-138.

Kalke, K. M., Ginossar, T., Shah, S. F. A., & West, A. J. (2018). Sex ed to go: a content analysis of comprehensive sexual education apps. *Health Education & Behavior*, 45(4), 581-590. <https://doi.org/10.1177/1090198117749259>

Kaplan Doğan, E. (2024). Genç kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeylerinin evlilik öncesi riskli cinsel davranışları üzerine etkisi. *Andrologia Bulletin*, 26,192–198.

Kıran Yılmaz, M. (2011). *Anneden-kızına evde cinsel sağlık eğitimi programının*

etkililiğinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.

Kirby, D.B. (2008). The impact of abstinence and comprehensive sex and STD/HIV education programs on adolescent sexual behavior. *Sex Res Soc Policy*. 5(3), 19-27.

Kocatürk, D. (2002). *Öğretmenlerin cinsel eğitim alanında hizmet içi eğitim okul ihtiyaçları ve yöneticilerinin görüşleri.*(Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.

Laoungang, A. & Wamba, A. (2024). Factors associated with sexual abstinence behavior in Chadian and Cameroonian adolescents and young adults. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*, 7(4).

Logie, C. H. (2023). Sexual rights and sexual pleasure: sustainable development goals and the omitted dimensions of the leave no one behind sexual health agenda. *Global Public Health*, 18(1), 1953559.

Lohan, M. & Lopez, A. (2023). Comprehensive sexuality education an overview of the international systematic review evidence. *Unesco 2030*, (30).

Min, H. Y., Lee, J. M., & Kim, Y. (2020). An integrative literature review on intimate partner violence against women in South Korea. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 26(4), 260- 273.

Nunez, J. C., Derluyn, I., & Valcke, M. (2019). Student teachers' cognitions to Integrate comprehensive sexuality education into their future teaching practices in Ecuador. *Teaching and Teacher Education*, 79, 38-47.

Oruç, N. (2024). *Naz oruç histerektomi yapılmış kadınların cinsel sağlık okuryazarlığının cinsel tutumlarına etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi.*

- Özer, O. (2016). Gender roles in school: the case of teachers and administrators. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44(44),111-124.
- Özcebe, H. (2007). Cinsel sağlık eğitimi. 5. *Uluslar arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi*, (126).
- Özerdoğan, N., & Gürsoy, E. (2017). Cinsel sağlık eğitimi:nerde,ne zaman, nasıl?. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 219-24.
- Öztürk, B., & Erol, E. (2020). Psikolojik danışmanlara yönelik cinsel sağlık eğitici eğitiminin etkililiğinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 277-298.
- Öztürk, B. & Siyez, D.(2015). İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerine Yönelik Cinsel Eğitim Programının Etkililiğinin Düzenlenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*.16(1), 30-55.
- Pierce, M. & Hardy, R. (2012). Commentary: The decreasing age of puberty—as much a psychosocial as biological problem? *International Journal of Epidemiology*, (41),300-302.
- Rabitte, M. (2020). Sex education in school, are gender and sexual minority youth included?: A decadein review. *American Journal of Sexuality Education*, 15(4), 530-542.
- Recepoğlu, S. & Recepoğlu, E. (2019). Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(4), 799-814.

Robinson, D. B., MacLaughlin, V., & Poole, J. (2019). Sexual health education outcomes within Canada's elementary health education curricula: A summary and analysis. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 28(3), 243-256.

Rose, I. D., Boyce, L., Murray, C. C., Lesesne, C. A., Szucs, L. E., Rasberry, C. N. & Roberts, G. (2019). Key factors influencing comfort in delivering and receiving sexual health education: Middle school student and teacher perspectives. *American Journal of Sexuality Education*, 14(4), 466-489.

Prus, S. G., & Gee, E. M. (2003). Gender differences in the influence of economic, lifestyle, and psychosocial factors on later-life health. *Social Science & Medicine*, 57(5), 993–1008. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(02\)00450-0](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(02)00450-0)

Sağlam, H. (2018). *Öğretmenlerin duygusal zekâları ve öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi.

Tatar, M., & Emmanuel, G. (2001). Teachers perceptions of their students gender roles. *The Journal of Educational Research*, 94(4), 215–224.

Sheehy A. & Solvason, C. (2023). Teaching lads lads and girly-girls: why recognising and tackling gender stereotypes still matters in education. *Education*, 3(13). <https://doi.org/10.1080/00220670109598755>

Simsar, A. & Çapar, B. (2022). Öğretmen Adaylarının Erken Çocukluk Döneminde Cinsel Eğitim ve Çocuk Cinsel İstismarına Yönelik Görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 339–357. <https://doi.org/10.33308/26674874.2022362369>

- Siyez, D. M. & Siyez, E. (2007). Ergenlerin cinsel yaşam deneyimlerinin bazı psikososyal değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türk Üroloji Dergisi*, 33(1), 56-63.
- Stein, M. K., & Wang, M. C. (1988). Teacher development and school improvement: The process of teacher change. *Teaching and Teacher Education*, 4, 171-187.
- Sungur, M. (1998). Cinsel Eğitim. *Türkiye Psikiyatri Klinikleri*, 1(2), 103-108.
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-108.
- Tschannen-Moran, M. & Wolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing and Elusive Construct. *Teaching and Teacher Education*. 17 (7), 783-805.
- Tuzcuoğlu, N., Taşkaya, V., & Aslan, O. (2024). Türkiye ve Farklı Ülkelerdeki 0-6 Yaş Çocuklar İçin Hazırlanan Cinsel Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 81-95. <https://doi.org/10.55008/te-ad.1453928>
- Ünlüer, E., & İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397. <http://doi.org/10.33400/kuje.908351n>
- Üstgörül, S. (2022). Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 164-176.
- Vamos, C. A., Thompson, E. L., Logan, R. G., Griner, S. B., Perrin, K. M., Merrell, L. K. & Daley, E. M. (2020). Exploring college students' sexual and reproductive health literacy. *Journal of American College Health*, 68(1), 79-88.

Van Eycken, L., Demanet, J. & Van Houtte, M. (2024). He's up to no good, is he? Teachers' self-efficacy as related to gender role attitudes and schools' sex composition. *European Journal of Psychology Education*. (39), 3867–3892. <https://doi.org/10.1007/s10212-024-00828-3>

Vural, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin cinsel eğitime yönelik tutumları ve toplumsal cinsiyet algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS Uluslar Arası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 2321–2345.

Walker, R., Drakeley, S., Welch, R., Leahy, D., & Boyle, J. (2021). Teachers' perspectives of sexual and reproductive health education in primary and secondary schools: a systematic review of qualitative studies. *Sex Education*, 21(6), 627-644.

Woolfolk-Hoy, A. (2000). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching. *American Educational Research Association*. 7(14).

Yeşil, Y. & Apak, H. (2024). Ebelik ve Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Cinsel Sağlık Okuryazarlığı ve Cinsel Sağlığa Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 48-54. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1410112>

Yıldız, F. (1990). *Ortaokul öğrencilerinin anne-babalarının cinsellik ve cinsel eğitim konusundaki tutum, davranış ve beklentileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.

Yücesan, A. & Alkaya Ayaz, S. (2018). *Okullarda göz ardı edilen bir konu: cinsel sağlık eğitimi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fak Dergisi, 25(2), 200-209.

Zaremohzzabieh, Z., Kamarudin, K., Sobberi, S., Roslan, S., & Mohamad, Z. (2022). A study of special education teachers' knowledge, perception, and self-efficacy in implementing sexual health education programs for youth with special needs. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 12(13), 49–61. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v12-i13/14143>

Zeren, F. & Gürsoy, E. (2018). Neden Cinsel Sağlık Eğitimi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 29-33. S.30.

Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeğinin ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82–91

3. Elektronik Kaynaklar

Birleşmiş Milletler HIV VE AIDS Programı-UNAIDS (2024). The urgency of now: AIDS at a crossroads. Geneva: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS. <https://www.unaids.org/en/resources/documents/2024/global-aids-update> Erişim: 6 Nisan 2022.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/turkiye-de-kadina-yonelik-aile-ici-siddet-arastirmasi-ana-rapor.pdf>,83. Erişim tarihi: 4 Kasım 2024.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Müdürlüğü-MEB(1973). Milli Eğitim Temel Kanunu.https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KA_NUN.pdf Erişim tarihi: 3 Eylül 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü-MEB (2013). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi,
http://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/Cinsel%2Geli%C5%9Fim.pdf Erişim tarihi: Ekim 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü-MEB (2017). Okul Öncesi Eğitim Programı, Ankara. <https://mufredat.meb.gov.tr/> Erişim tarihi: 5 Eylül 2022.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü- Milli Eğitim Bakanlığı-MEB. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. <https://tymm.meb.gov.tr/> Erişim tarihi: 4 Nisan 2025.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2013). Türkiye Ergen Profili Araştırması. <https://www.aile.gov.tr/media/50221/tepa2013-teksf.pdf> Erişim tarihi: 10 Ekim 2023.

T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı Aile Planlaması Genel Müdürlüğü (2005). Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı, Sağlık Sektörü için Ulusal Stratejiler ve Eylem Planı. <https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Yayin/303> Erişim tarihi: 1 Mayıs 2022.

Türkiye Aile Planlama Vakfı-TAPV, Uluslar Arası Nüfus Fonu-UNFPA, (2022). Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Bağlamında İlkokuldan Liseye Öğretim Programlarının AnaliziYayımlanmamışAraştırma. <https://www.tapv.org.tr/haberler/kasim-bulusmalari-2021> 2/.<https://ergengelisimi.org/kapsamli-cinsellik-egitimi/kapsamli-cinsellik-egitimi-neden-onemlidir/> Erişim tarihi: 2 Ocak 2023.

Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK. (2021).İstatistiklerle Gençlik,2021.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-Erisim>

tarihi:10 Mayıs 2022.

Uluslar Arası Nüfus Fonu-UNFPA (2023). Türkiye Gençlik Araştırması.

<https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/2024-12/T%C3%BCrkiye%20Gen%C3%A7lik%20Ara%C5%9F%C4%B1rmas%C4%B1%20%C3%96zet%20Bulgular.pdf> Erişim tarihi: 4 Nisan 2025.

United Nations Children’s Fund-UNICEF (2024) Birleşmiş Milletler Çocuk

Haklarına Dair Sözleşme ve İhtiyari Protokoller. Usul Kuralları ile Çocuk HaklarıKomitesiGenelYorumları.<https://www.unicef.org/turkiye/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf> Erişim tarihi: 24 Haziran 2024

World Health Organization-WHO. (2006). *Defining sexual health: Report of a technical consultation on sexual health*. World Health Organization.
<https://apps.who.int/iris/handle/10665/69841> Erişim tarihi: 1 Kasım 2024.

World Health Organization-WHO. (2016). *Woman Against Violence*.

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.
Erişim tarihi: 5 Aralık 2023.

World Health Organization-WHO. (2017). HIV/AIDS.<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids>. Erişim tarihi: 10 Aralık 2020.

YÖK (2018). <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim->

dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari. Erişim Tarihi: 23 Mart 2025.

EKLER

EK-1: KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU ÖLÇEK UYGULAMA İZİN ONAY

Evrak Tarih ve Sayısı: 09.11.2023-E.499333

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-100-499333
Konu : Emine Sevginur Başaran'ın Etik
Kurul İzni hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 01.11.2023 tarihli, 495192 sayılı ve "Emine Sevginur Başaran'ın Etik Kurul İzni hk." konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 08/11/2023 tarih ve 2023/12 no lu toplantısında alınan 13 sıra sayılı kararın aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Karar No 13: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 01.11.2023 tarih ve 495192 sayılı yazısı görüşüldü. Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emine SEVGİNUR BAŞARAN'ın, Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT danışmanlığında yürüttüğü "Okullarda Cinsel Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. Elif KARAGÜN
Kurul Başkanı

Mevcut Elektronik İmzalar

ELİF KARAGÜN (Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu - Kurul Başkanı) 09.11.2023 08:59

Belge Doğrulama Kodu :BS9FRK0073 Belge Doğrulama Adresi :https://hukuka.gov.tr/kocaeli-universitesi-etik
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kocaeli Üniversitesi Uzuntape Yerleşkesi Bilgi için: Pelin ÜNALDI DOLGÜN
41380, Kocaeli
Tel:+90 (262) 303 10 01 Faks:+90 (262) 303 10 33 Raportör
E-Posta :rekiletitim@kocaeli.edu.tr Elektronik Ağ :http://www.kocaeli.edu.tr Telefon No: 303 10 49
Kep Adresi: kocaeliuniversitesi@tu01.kep.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2:ÖĞRETMEN ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ (ÖÖÖ) UYGULAMA İZNİ

ölçek izni

 Sevgi Başaran
Merhaba ben E.Sevginur Başaran Kocaeli Üniversitesi Kadın Çalışmaları bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Nejat Akfırat danışmanlığında ya

 Sevgi Başaran
----- Forwarded message ----- Gönderen: Sevgi Başaran <sevginurbakir7@gmail.com> Date: 11 Eki 2023 Çar, 10:08 Subject: ölçek izni To: <

 Yesim Capa
Alıcı: ben
Merhaba,
Tarafimizdan Türkiye adapte edilen "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği"nin çalışmanızda kullanılmasında hiçbir sakınca yoktur.

EK 3:TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ ÖLÇEĞİ (TCRÖ) UYGULAMA İZİNİ

ölçek izni Gelen Kutusu x

Sevgi Başaran

Merhaba ben E.Sevginur Başaran Kocaeli Üniversitesi Kadın Çalışmaları bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Nejat Akfırat danışmanlığında yazmakta olduğum tez ça

Simge.Zeyneloglu

Alıcı: ben ▼

On Wed, 11 Oct 2023 10:16:01 +0300, Sevgi Başaran wrote

...

Merhaba Sevginur Hanım

Ölçeği tez çalışmanızda kullanabilirsiniz. Bilgiler ekte yer almaktadır. İyi çalışmalar dilerim.

EK 4: CİNSEL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ (CSOÖ) UYGULAMA İZİNİ

ölçek izni Gelen Kutusu x

Sevgi Başaran

Merhaba ben E.Sevginur Başaran Kocaeli Üniversitesi Kadın Çalışmaları bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Nejat Akfırat danışmanlığında yazmakta olduğum tez ça

Sema ÜSTGÖRÜL

Alıcı: ben ▼

Sayın araştırmacı ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyarım. Makale içinde ölçek maddeleri ve değerlendirmesi yer almaktadır. Kolaylıklar dilerim.

EK 5: ÖĞRETMEN ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ (ÖÖÖ) ÖRNEK MADDELERİ

ÖĞRETMEN ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ		yetersiz	çok az yeterli	biraz yeterli	oldukça yeterli	çok yeterli				
1.	Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.	Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.	Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK 6: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ ÖLÇEĞİ (TCRÖ) ÖRNEK MADDELERİ

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					

EK 7:CİNSEL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ÖRNEK MADDELERİ

Cinsel Sağlık Okuryazarlığı (CİSOY) Ölçeği						
Ölçek Maddeleri		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Cinsel Bilgi	1.	Cinsel sağlık hakkında yeterli bilgiye sahibim				
	2.	Cinsel sağlık hakkında uzman görüşlerinin videolarını takip eder izlerim.				
	3.	Cinsel sağlık ile ilgili sosyal medyayı takip ederim				
	4.	Cinsel sağlık ile ilgili yeni gelişmeleri yakından takip ederim				
	5.	Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan (AIDS, bel soğukluğu vs) korunma yolları ile ilgili yeni gelişmeleri yakından takip ederim				
	6.	Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (AIDS, bel soğukluğu vs) hakkında yeni gelişmeleri ve tedavileri yakından takip ederim				
	7.	Kendi cinsiyetime ait cinsel sağlık sorunlarımı takip ederim.				
	8.	Sağlık Bakanlığı'nın ve Dünya Sağlık Örgütü'nün cinsel sağlık hakkındaki güncel bilgilerini takip ederim				

EK 8: DEMOGRAFİK BİLGİ VE ANKET FORMU MADDELERİ

BÖLÜM 2: ANKET FORMU

Değerli katılımcılar, sizlerin cinsel eğitime ilişkin okul uygulamalarınızı ve görüşlerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanan bu form, Kadın Çalışmaları alanında Doç.Dr. O.Nejat Akfırat danışmanlığında yüksek lisans yapan E.Sevginur Başaran tarafından oluşturulmuştur. Sizlerden edinilen bilgiler anonim olarak değerlendirilecek ve tez çalışmasında kullanılacaktır.

Zaman ayırıp içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

- 1.Cinsel eğitim konusunda lisans eğitiminde/hizmet içi eğitimlerde bir eğitim aldınız mı?
()Evet ()Hayır
- 2.Yukarıdaki soruya cevabınız 'Evet' ise kısaca açıkla mısınız?
.....
- 3.Size göre çocuklara cinsel eğitim verilmeli midir?
()Evet ()Hayır
- 4.Üçüncü soruya cevabınız 'Evet' ise cinsel eğitim kaç yaşından itibaren verilmelidir?
.....
- 5.Üçüncü soruya cevabınız 'Evet' ise çocuklar cinsel bilgileri kimden/kimlerden almalıdır?
.....
- 6.Branşınız gereği öğrencilerinize cinsel bilgi/eğitim veriyor musunuz?
()Evet ()Hayır
7. Yukarıdaki soruya cevabınız 'Evet' ise hangi ders/kazanım bağlamında verdiğinizi açıkla mısınız?
.....

EK 1 – Demografik Bilgi Formu

Sayın katılımcı,
Bu araştırma Kocaeli Üniversitesi Kadın Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Emine Sevginur BAŞARAN tarafından Doç.Dr. O.Nejat Akfırat danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anketi yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelmektedir. Çalışmada kimlik bilgileriniz yer almayacak ve formlardan elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Araştırma hakkında daha fazla bilgi almak için araştırmacıya [] adresinden ulaşabilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

BÖLÜM 1 : KİŞİSEL BİLGİLER

- 1.Cinsiyetiniz
()Kadın ()Erkek ()Diğer
- 2.Branşınız
()Fen Bilgisi Öğretmenliği ()PDR ()Sınıf Öğretmenliği
- 3.Kaç yıldır okulda çalışmaktasınız?
() 0-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 20 ve üstü
- 4.Görev yaptığınız bölgenin sosyoekonomik düzeyi nasıldır?
()Düşük ()Orta ()Yüksek

EK 9: AYDINLATILMIŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORM

EK 10- Aydınlatılmış Gönüllü Onam Formu

Sayın Gönüllü,

Sizi Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans programında kayıtlı olan Emine Sevginur Başaran tarafından, Doç.Dr. Osman Nejat Akfırat danışmanlığında “Okullarda Cinsel Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi”başlıklı araştırmasına davet ediyoruz.

Bu araştırmanın amacı, okullardaki cinsel eğitim uygulamalarında tutumları etkileyen faktörlerin incelenmesidir.

Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak, sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz, herhangi bir neden belirtmeksizin çalışmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya [redacted] e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama altında adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

“

Katılımcının:

Adı-Soyadı:

İmzası:

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: E.Sevginur Bakır

EĞİTİM BİLGİLERİ

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Lisans Bölümü Lisans Programı(2012-2016)

Esenyurt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezsiz Yüksek Lisans Programı(2017-2019)

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı Kadın Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı(2021-2025)

